

ৰামসৰোবৰ যুটীয়া বনাঞ্চল ব্যৱস্থাপনা কমিটী

সামাজিক বনানীকৰণ সংমণ্ডল, কোকৰাখাৰ

খোৰাঘাট বন মণ্ডল

ক্ষেত্ৰ প্ৰকল্প আঁচনি

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬)

প্ৰস্তুতকৰ্তা : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চি
সহযোগ
বনাঞ্চল বিভাগ, অসম
আৰু
ক'ম্পেল'
(আই আই ই, আৰ জি ভি এন আৰু চি এম এল)
জুলাই-২০১৬

(১)

Approved by
Assam
Divisional Forest Officer
Field Implementation Unit
S.F. Division, Kokrajhar

সাংকেতিক শব্দ বিন্যাস তালিকা :—

সাংকেতিক শব্দ	মূল ভাষানি
APFBC (এ পি এফ বি চি)	Assam Project on Forest and Bio-diversity Conservation (বনাঞ্চল আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সম্পর্কীয় প্ৰকল্প, অসম)
AFD (এ এফ ডি)	Agency France de Development (উন্নয়ন বিষয়ক ফৰাচী সংস্থা)
BPL (বি পি এল)	Bellow Poverty Line (দৰিদ্ৰ সীমাৰেখাৰ তলৰ)
COMPELO (ক'মপেল')	Consortium for Micro Planning and Enhancing Livelihood Opportunities (ক্ষুদ্ৰ প্ৰকল্প আঁচনি আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট)
EPA (ই পি এ)	Entry Point Activities (প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যব্যৱস্থাপনা)
GIS (জি আই এছ)	Geographical Information System ভৌগোলিক তথ্য আহৰণ ব্যৱস্থাপনা
Ha (হে)	Hectare হেক্টেৰ (মাটিকালি)
IIE আই আই ই	Indian Institute of Entrepreneurship ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান
JFMC (জে এফ এম চি)	Joint Forest Management Committee যুটোৱা বনাঞ্চল ব্যৱস্থাপনা কমিটী
Kg (কেজি)	Kilogram কিলোগ্ৰাম
Km (কে এম)	Kilometre কিলোমিটাৰ
NGO (এম জি অ')	Non Government Organisation অনা-চৰকাৰী সংস্থা
NTFP (এন টি এফ পি)	Non Timber Forest Product গচ্ছবিহীন বনজ উৎপাদিত সামগ্ৰী
PDS (পি ডি এছ)	Public Distribution System ৰাজহৰা বিতৰণ ব্যৱস্থা
PRA (পি আৰ এ)	Participatory Rural Appraisal গ্ৰামীণ সহযোগকাৰীৰ সহমত
Rs (আৰ এছ)	Indian Rupees ভাৰতীয় টকা
SHG (এছ এইচ জি)	Self Help Group আত্মসহায়ক গোট
VCDC (ভি চি ডি চি)	Village Council Development Committee গ্ৰামীণ পৰিয়দ উন্নয়ন কমিটী।
HH (এইচ এইচ)	House Hold আৱাসী

১০ বছরৰ বাবে ক্ষুদ্র প্ৰকল্প আঁচনি
(জীৱিকা বিকাশ পৰিকল্পনা আৰু বনাঞ্চল উন্নীতকৰণ আঁচনি)

সূচীপত্ৰ

(১)	পাতনি :	8
(২)	গ্রাম্য আৰ্থ-সামাজিক পৰিচয়.....	৫
(৩)	জীৱন ধাৰণ ব্যৱস্থাপনাৰ বিশ্লেষণ.....	৯
(৪)	জীৱিকা বিকাশ পৰিকল্পনা.....	১২
(৫)	বনাঞ্চল বিকাশ আঁচনি.....	১৪
(৬)	অতিৰিক্ত সূচীৰ তালিকা.....	২৭
	অতিৰিক্ত অনুসূচী- ১	২৮
	অতিৰিক্ত অনুসূচী- ২	৩৪
	অতিৰিক্ত অনুসূচী- ৩	৩৫
	অতিৰিক্ত অনুসূচী- ৪	৪৫
	অতিৰিক্ত অনুসূচী- ৫	৪৭
	অতিৰিক্ত অনুসূচী- ৬	৪৮

(১) পাতনি

প্রকল্প আঁচনির বিষয়ে

বনাথওল আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প, অসম (এপিএফবিচি)ৰ মূল লক্ষ্য হৈছে ‘অসমত এক দীৰ্ঘম্যাদী বনাথওল আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থাপনা স্থাপন কৰাৰ বাবে বনাথওলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নিৰ্ধাৰিত অঞ্চলৰ জনসমুদায়সমূহক বনাথওল তথা বনাথওল বহিৰ্ভূত সম্পদেৰে তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন জীৱিকাৰ সুবিধা মুকলিৰ বাবে এক বহুঊখী আঁচনিৰ কাৰ্য ৰূপায়ণ কৰা। এই প্রকল্পৰ মূল উদ্দেশ্য বৰ্ণোৱা হৈছে এইদৰে— বনাথওলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনসমুদায়সমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ লগতে বনাথওলৰ পাৰিপার্শ্বিক পৰিৱেশ পুনৰুজ্জীৱিত কৰা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ দীৰ্ঘম্যাদী ব্যৱহাৰ আৰু ইয়াৰ সংৰক্ষণ নিশ্চিত কৰা।

এই প্রকল্পৰ বাবে অসম চৰকাৰৰ সহযোগত মূলতঃ এএফডি (এজেন্সী ফ্ৰেন্স দ্য ডেভেলপমেণ্ট) নামৰ ফ্ৰাঙৰ উন্নয়নকামী সংস্থাই বিত্তীয় সহযোগ আগবঢ়াইছে। বনাথওল আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প সমিতি, অসম (এপিএফবিচি সমিতি)ক এই প্রকল্প আঁচনিৰ কাৰ্য ৰূপায়ণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পৰিকল্পনা, নিৰীক্ষণ, সহযোগিতা আৰু সামগ্ৰিক ব্যৱস্থাপনাৰ সম্পূৰ্ণ কৰ্তৃত্ব পদান কৰা হৈছে।

ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ বিকাশ

বজাৰ সস্তাৱনাপূৰ্ণ মান নিৰ্ণয়েৰে দৈনন্দিন জীৱিকাক উদগানি যোগাবলৈ বৰ্তমানৰ প্ৰকল্প আঁচনিয়ে উদ্যমিতা বিকাশত উদগানি যোগোৱাৰ লগতে এই প্ৰকল্পৰ অধীনত উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ মান নিৰ্ণয় আৰু উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বজাৰ ব্যৱস্থাৰ লক্ষ্য ৰাখিছে। সাম্প্ৰতিক সময়ত জনসংখ্যাৰ বিকাশৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বৰ্তমানৰ বনজ সম্পদৰ ওপৰত আহি পৰা অহেতুক হেঁচাৰ বাবেই ই অতি আৱশ্যকীয় হৈ পৰিছে। সেয়ে বজাৰ সস্তাৱনাৰ ওপৰত লক্ষ্য ৰাখি সাম্প্ৰতিক বনাথওল আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ উৎপাদিত সামগ্ৰী তথা সেৱাৰ মান বিকশাই তোলাটো অতি আৱশ্যক হৈ পৰিছে। ইয়াৰ উপৰি বনজ সম্পদ বহিৰ্ভূত জীৱিকাৰ সম্ভান উক্তৰ কৰিবলৈ সংশ্লিষ্ট জনসমুদায়ৰ সদস্যসকলৰ দক্ষতা বিকাশৰ মাধ্যমেৰে তেওঁলোকৰ সক্ষমতা বৃদ্ধিৰ আৱশ্যকতাও আহি পৰিছে। ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (আইআইই) গুৱাহাটী, বাস্তীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৱজিভিএন) তথা ক্ষুদ্র বিনিয়োগ কেন্দ্ৰ আৰু জীৱিকা শীৰ্ষক (চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেণ্চ' এণ্ড লাইভলিহৰ্ড) নামৰ প্ৰতিষ্ঠানকেইটাক লৈ গঠিত মহাজোঁটে এই প্ৰকল্প আঁচনিৰ অধীনত ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা বিকাশৰ কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণ কৰিব। এই মহাজোঁটক 'Consortium for Micro Planning and Enhancing Livelihood Opportunites-COMPLEO' (ক্ষুদ্র প্ৰকল্প আঁচনি আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট) ক'ম্পেল' হিচাপে নামকৰণ কৰা হৈছে।

প্ৰকল্পৰ নীতি-নিৰ্দেশনা অনুসৰি এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ ভিতৰত ‘বন বিভাগ আৰু গাঁওসমূহৰ বিভিন্ন কাৰ্যব্যৱস্থা... বনাথওল নিৰ্ভৰশীল ব্যক্তিসমূহৰ জীৱিকালৈ আগবঢ়োৱা সহযোগিতা আৰু মূলতঃ দীৰ্ঘম্যাদী বন ব্যৱস্থাপনাৰ বিষয় অন্তৰ্নিৰ্হিত হৈ আছে। ইয়াৰ লগতে আছে বনাথওলৰ উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বিকাশৰ বিষয়ে।

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা

অসমৰ কোকৰাবাবাৰ জিলাত অৱস্থিত ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ বাবে এই

শিতানত ক্ষুদ্র পরিকল্পনা নির্ধারণ করা হৈছে। বনাধ্বল উজ্জীরিতকরণ আৰু
বনানীকৰণৰ বাবে এই জে এফ এম চি (যুটীয়া বনাধ্বল ব্যৱস্থাপনা কমিটী)
সামাজিক বনানীকৰণ বিভাগ মহামায়া সংৰক্ষিত বনাধ্বলৰ অধীনস্থ খোৱাঘাট
বন সংমণ্ডল, কোকৰাবাৰ জিলাৰ অধীনস্থ। এই জে এফ এম চি বগৰীবাৰী
ৰাজহ চক্ৰৰ অন্তৰ্গতও হয়।

বৰ্তমানৰ ক্ষুদ্র পরিকল্পনাৰ আঁচনিখন স্থানীয় পুৰুষ-মহিলা তথা স্থানীয়
জনসমুদায়ৰ সদস্যসকলে প্ৰস্তুত কৰিছে। উল্লেখ্য যে ২০১৬ চনৰ জুন মাহত
ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (আই আই ই)ৰ সহযোগী কৰ্মী আৰু সংশ্লিষ্ট
এলেকাৰ জনসমুদায়ৰ সদস্যৰ প্ৰচেষ্টাত ‘গ্ৰামীণ সহযোগকাৰীৰ সহমত’ (পি
আৰ এ)ৰ আশাশুধীয়া ফলাফল হিচাপে আঁচনিৰ ৰূপ পাইছে। এই ক্ষুদ্র
পরিকল্পনা আঁচনিখন প্ৰকল্পৰ নীতি-নিৰ্দেশনা অনুসৰি আই আই ইয়ে প্ৰস্তুত
কৰি উলিয়াইছে। এই আঁচনিখন গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে জুলাই, ২০১৬ত
আলোচনামৰ্মে চূড়ান্ত সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হয়।

(২) গ্ৰামীণ আৰ্থ-সামাজিক পৰিচয়

স্থান

ঃ ৰামসৰোবৰ যুটীয়া বনাধ্বল ব্যৱস্থাপনা কমিটী (জে এফ এম চি) গঠন কৰা
হৈছিল ৰামসৰোবৰ অধ্বলত বসবাস কৰা জনসমুদায়ৰ কল্যাণৰ অৰ্থে। এই
গাঁওখন মহামায়া বনাধ্বলৰ সীমান্তৰত্তী। নিৰ্দিষ্ট এলেকাটো কোকৰাবাৰ
জিলাৰ কোকৰাবাৰ খণ্ড উন্নয়ন এলেকাধীন তথা সংশ্লিষ্ট জে এফ এম চিৰ
আওতাত অৱস্থিত। কোকৰাবাৰ জিলাৰ বগৰীবাৰী ৰাজহ খণ্ডৰ অন্তৰ্গত জে
এফ এম চিৱে কাজিগাঁও ৰাজহ উপ-সংমণ্ডল এলেকাকো সামৰি লৈছে।

অতিৰিক্ত সূচী (১)ত গ্ৰাম মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।

ঃ জে এফ এম চিৰ প্ৰধান তথ্যসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—
তালিকা (ক) জে এফ এম চিৰ প্ৰধান তথ্যসমূহ—

জে এফ এম চিৰ নাম	ৰামসৰোবৰ— এছএফকে/জেএফএমচি২৫
আৱাসীয় এলেকা	ৰামসৰোবৰ
ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	নাই
গাঁও পঞ্চায়ত/ভিচিডিচিৰ নাম	দেৱীতোলা
ৰাজহ চক্ৰ	বগৰীবাৰী
জিলা	কোকৰাবাৰ
বন সংমণ্ডল	কোকৰাবাৰ সামাজিক বনানীকৰণ মণ্ডলৰ অধানস্থ পৰ্বতৰোৱা সংমণ্ডলৰ অধীনত
ফৰেষ্ট বেঞ্জ	খোৱাঘাট
বনাধ্বল বীট	চুপাৰিঘাট
এলেকা গঠন বৰ্ষ	২০০৯
জে এফ এম চিৰ সীমা বৰ্ণনা	উল্লেখ কৰা ধৰণে উল্লেখেঃ বায়ুগী পাহাৰ গাঁও দক্ষিণেঃ ৩১নং ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথ পশ্চিমেঃ জয়প্ৰকাশ পি ডলিউ ডি পথ, ডি এফ অ' কাৰ্যালয় পূবেঃ হাতীবান্ধা-৩১নং সংযোগী ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথ

উৎসঃ জুন ২০১৬ত পি আৰ এ অনুশীলনত জে এফ এম চিৰ সৈতে হোৱা আলোচনা আৰু সংগৃহীত

তথ্যৰ আধাৰত। (অতিৰিক্ত বিশদ তথ্য তালিকা-১ ৰেকৰ্ড-১ অতিৰিক্ত সূচীত সম্বৰিষ্ট)

কার্যনির্বাহক কমিটী আৰু

সাধাৰণ সভাৰ চমু বিৱৰণ : নিম্নোক্ত নক্ষত ই ডি চিৰ কার্যনির্বাহক সভা আৰু সাধাৰণ সভাৰ চমু বিৱৰণ প্ৰকাশ কৰা হ'ল—

নক্ষা খ— কার্যনির্বাহক আৰু সাধাৰণ সভাৰ চমু বিৱৰণ

সভাপতিৰ নাম	ব্ৰিবেন চাংমা
সম্পাদকৰ নাম	ৰঞ্জিত সুৰ
কোষাধ্যক্ষৰ নাম	
কাৰ্যবাহী কমিটীৰ সদস্য সংখ্যা	পুৰুষ- ৭, মহিলা- ৪
সাধাৰণ সভাৰ সদস্য সংখ্যা	পুৰুষ :— মহিলা :—

উৎস : জে এফ এম চিৰ পৰা সংগৃহীত তথ্য।

- আৱাস গৃহ আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি : গাঁওখনত ৮০টা আৱাস গৃহ আছে, সকলো আৱাসী দাবিদ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ। মুঠ জনসংখ্যা ৩৬৬। ইয়াৰে ২০৬গৰাকী পুৰুষ আৰু ১৬০গৰাকী মহিলা। ৮০টা পৰিয়ালৰ আটায়ে বৈয়াম জনজাতি শ্ৰেণীৰ। তেওঁলোক গাৰো সম্প্ৰদায়ৰ লোক।
- তালিকা-২, ৰেকৰ্ড (১)ৰ তথ্যৰ পৰা পৰ্যালোচনাৰ বাবে বিবেচনা হ'ব পাৰে। ইয়াৰ পৰা উপলব্ধি কৰা হ'ল—
- (১) প্ৰতি আৱাসত গড় ব্যক্তিৰ সংখ্যা- ৪.৫৬
 - (২) লিংগৰ অনুপাত : প্ৰতি ১,০০০ পুৰুষৰ বিপৰীতে মহিলাৰ সংখ্যা ৭৭৬.৬৯গৰাকী।
- শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ : ৬৪.৫৬ শতাংশৰো অধিক জনসংখ্যা লিখা-পঢ়া কৰা লোক। বেছিসংখ্যক ব্যক্তিয়েই বিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছে। আনন্দাতে, গাঁওখনৰ কমসংখ্যক লোকেহে মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা শিক্ষা লাভ কৰিছে। জীৱিকাৰ বাবে আনন্দানিক আৰু অনানন্দানিক ব্যৱস্থাপনাৰ পৰা আহৰণ কৰা দেখা যায়। জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ এলেকাৰ, দক্ষতা আহৰণৰ অনানন্দানিক মাধ্যমটো পৰম্পৰাগত। নিম্নোক্ত ক্ষেত্ৰসমূহত সাধাৰণ লোকসকলে পৰম্পৰাগত দক্ষতা লাভ কৰা দেখা যায়—
- (ক) হস্তান্ত
 - (খ) বেচম পাম
 - (গ) পশুপালন
 - (ঘ) কৃষি
- চৰকাৰে সমগ্ৰ দেশ তথা ৰাজ্যসমূহত দক্ষতা বৃদ্ধিৰ বাবে বিভিন্ন আঁচনি ৰূপায়ণত ৰাতী হৈছে। কিন্তু আৱাসিক এলেকাসমূহত বা ইয়াৰ ওচৰে-পাঁজৰে এনে কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণ কৰা হোৱা নাই।
- মাটি : প্ৰকল্প এলেকাৰ মাটিৰ গুণমান : (ক) দ' অঞ্চলত পলসযুক্ত বালি মাটি মিহলি (আঠালেতীয়া) আৰু সমতল অঞ্চলৰ মাটিভাগ খেতি উপযোগী। অঞ্চলটোত উপলব্ধ মাটি সকলো ধৰণৰ খেতিৰ বাবে উপযোগী আৰু উৰ্বৰ।
- পানী : এলেকাটোৰ মাজেৰে ৰামসৰোৱৰ জানটো বৈ গৈছে। এই জানটো বতৰভিত্তিক। অঞ্চলটো স্থানীয় জলাশয়, বিল আদি আছে, য'ত পৰ্যাপ্ত মাছ আৰু জলজ সম্পদ পোৱা যায়।

বতৰ, তাপমান আৰু বৰষুণ

- ঃ অঞ্চলটোত প্ৰীত্বকালত সৰ্বাধিক তাপমান 38° চেলছিয়াচ আৰু শীতকালত সৰ্বনিম্ন তাপমান $8^{\circ}-9^{\circ}$ চেলছিয়াচপৰ্যন্ত হয়। গড় উষ্ণতা 23° চেলছিয়াচ। বার্ষিক বৰষুণৰ পৰিমাণ প্ৰায় ৩০০০ মিঃমিঃ। বৰ্ষা ঝাতুৰ সময়ত ঘাইকৈ জুন-ছেপ্টেম্বৰ মাহত মুঠ দুই-ত্রিয়াংশ বৰষুণ হয়। বৰষুণৰ বতৰৰ মাহকেইটাত গাঁওখনত জলীয় বাঞ্চাৰ পৰিমাণৰ ৯০ শতাংশৰো অধিক হয় আৰু শীত কালত ৩০ শতাংশৰ তলত থাকে।

বনাঞ্চল আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য

- ঃ স্থানীয় বনাঞ্চল এলেকাটো পুৰ্বোত্তৰীয় গেদীয় বনাঞ্চল হিচাপে চিহ্নিত কৰা হৈছে। এই অঞ্চলটোত শিচু, এজাৰ, খয়েৰ, কোৰচ আদি গচ পোৱা যায়। এই বনাঞ্চলত কাঠবিহীন উদ্যান উৎপাদন, যেনে— পাতযুক্ত পাচলি, ঔষধি গচ, বাঁহ, খেৰ আদি উৎপাদন কৰিব পাৰি।

(এই সম্পর্কত 'বনাঞ্চল উন্নয়ন আঁচনি'ত অতিৰিক্ত তথ্য সন্নিৰিষ্ট কৰা হৈছে।)

ব্যৱহাৰিক মাটিকালিৰ ধৰণ

- ঃ অনুসূচী (২)ত গাঁওখনৰ ব্যৱহাৰিক মাটিকালিৰ বিৱৰণ সন্নিৰিষ্ট কৰা হৈছে।
উক্ত তথ্যৰ পৰা মাটিৰ ব্যৱহাৰৰ নিম্নোক্ত ছবি এখন দাঙি ধৰা হ'ল—
কৃষিভূমি (পৰিত্যক্ত)- 27.6 শতাংশ
কৃষি পথাৰ- 28.32 শতাংশ
ব্যক্তিগত গচ ৰোপণ- 80 শতাংশ
বাস্তা- 0.82 শতাংশ
নিষ্পত্তি এলেকা- 6.86 শতাংশ
জান- 0.82 শতাংশ

স্বত্ত্বাধিকাৰত থকা মাটি

- ঃ ৰেকৰ্ড-১ৰ তালিকা- ৩ৰ তথ্যমৰ্মে আৱাসীয় লোকসকলৰ অধিকৃত মাটিৰ পৰিমাণ—
• 12.5 শতাংশ আৱাসীয় পৰিয়াল ভূমিহীন।

- 80 শতাংশ আৱাসীয় পৰিয়াল ক্ষুদ্ৰ খেতিয়ক (২ হেক্টেৰৰো কম)
• 7.5 শতাংশ পৰিয়াল সাধাৰণ খেতিয়ক (২ৰ পৰা 10 হেক্টেৰ মাটি)

- ঃ গাঁওখনত সৰ্বমুঠ পশুধনৰ সংখ্যা হৈছে 881 টা। আৱাসীয় পৰিয়ালসমূহৰ মজুত থকা প্ৰধান পশুধন হৈছে—

গাঁইগৰুঁ : 288 টা

ছাগলী : 37 টা

গাহৰি : 196 টা

হাঁহ-কুকুৰা : 230 টা

ৰেকৰ্ড : ১ৰ তালিকা- ৪ত এই সম্পর্কত সবিশেষ তথ্য সন্নিৰিষ্ট হৈছে।

গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু

যোগাযোগৰ সুবিধা

- ঃ যিকোনো জনসমূদায়ত দীৰ্ঘম্যাদী জীৱিকাৰ বিকল্প সুবিধাৰ বাবে ন্যূনতম আন্তঃগাঁথনিয়েহে বাট মুকলি কৰে। বৰ্তমানৰ পৰিস্থিতিত গাঁওখনৰ আন্তঃগাঁথনিৰ বাস্তৱ স্থিতি সত্ত্বেজনক নহয়। এই সম্পর্কত ৰেকৰ্ড-১ৰ তালিকা- ৫তে বাস্তৱ স্থিতি দৰ্শনোৱা হৈছে।

ব্যৱহাৰিক আন্তঃগাঁথনি : আৱাসীয় লোকসকলে ন্যূনতম ব্যৱহাৰিক সা-সুবিধা যেনে— পথ যোগাযোগ, বিদ্যুৎ, খোৱাপানী যোগান, ম'বাইল যোগাযোগ আদিৰ পৰা বাধিত হৈছে।

শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যসেৱা : গাঁওখনত শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যসেৱা খণ্ডত ন্যূনতম সুবিধা আছে। ৰাজহৰা যাতায়াত ব্যৱস্থা নাই। অঞ্চলটোৰ লোকসকলে ঘূৰা-ফুৰা কৰিবলৈ চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰে।

চৰকাৰী কাৰ্যালয় : চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহ (যেনে— আৰক্ষী থানা, গাঁও পথগায়ত কাৰ্যালয়, ৰাজহ চক্ৰ বিষয়াৰ কাৰ্যালয়, ফৰেষ্ট বিট অফিচ) গাঁওখনৰ পৰা নাতিদূৰত অৱস্থিত। ৩১নং ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথ গাঁওখনৰ পৰা ১ কিলোমিটাৰ দূৰত আছে।

বিস্তীয় লেনদেনৰ সুবিধা : বিস্তীয় লেনদেনৰ সা-সুবিধা যেনে— বেংক, ডাকঘর আদি গাঁওখনৰ পৰা নাতিদূৰত অৱস্থিত। সেয়ে গাঁৱৰ আৱাসীসকলৰ বেংক একাউণ্ট বা পোষ্টেল ছেভিংছ একাউণ্ট নাই।

কৃষিজাত উৎপাদন

: গাঁওখনত কৃষিজাত উৎপাদন সম্পর্কত **ৰেকৰ্ড-** ১ৰ তালিকা নং- ৬ত বিশদভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। উল্লিখিত তথ্য মতে গাঁওখনত উৎপাদন হোৱা মূল কৃষিজাত সামগ্ৰীৰ তথ্য দাঙি ধৰা হ'ল—

(ক) খাৰিফ শস্য : শালি ধান, ঝুম।

(খ) ৰবি শস্য : সৰিয়হ।

(গ) অন্যান্য : বৰৰ, কঁঠাল, আম আদি।

উৎপাদিত সকলো খাদ্যশস্য বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। অৱশ্যে ৰামসৰোৱৰ জানটোৰ পৰা ৬ মাহৰ বাবে জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থা আছে।

শস্য উৎপাদনৰ বিৱৰণ

: **ৰেকৰ্ড-** ১ৰ তালিকা নং- ৭ত গাঁওখনত উৎপাদিত খাদ্যশস্যৰ সবিশেষ চাৰ পৰা যায়। শস্য ৰোগণ আৰু ইয়াৰ উৎপাদনসমূহ এনেধৰণৰ—

(ক) ধান খেতি : উৎপাদন- ৩০৪ কেজি, ফচল- ১৫.৮ কেজি/হেক্টেৰ

(খ) তৈল বীজ : উৎপাদন- ৩ কেজি, ফচল- ২ কেজি/হেক্টেৰ

(গ) মচলা : উৎপাদন- .৭৫ কেজি, ফচল- .৫ কেজি/হেক্টেৰ

পশু খাদ্যৰ মজুত স্থিতি

: গাঁওখনত পশু খাদ্যৰ মজুত স্থিতি সম্পর্কত **ৰেকৰ্ড** ১ৰ তালিকা নং-৮ত সন্নিৰিষ্ট হৈছে। উক্ত তালিকাটো স্পষ্ট কৰা মতে, গাঁওখনত উপলব্ধ পশু খাদ্যৰ উৎসসমূহ হৈছে—

(ক) ধান খেতিৰ অৱশিষ্ট।

(খ) বনাঞ্চলৰ পথাৰ।

(খ) পৰিয়ালসমূহৰ বন্ধন খাদ্যৰ অৱশিষ্ট।

(গ) সেউজীয়া ধাঁই।

বজাৰ

: **ৰেকৰ্ড-** ১ৰ তালিকা নং- ৯ত দেখুওৱা হৈছে গাঁওখনৰ পৰা বিভিন্ন স্থানত থকা বজাৰসমূহ। গাঁওখনৰ জনসমূদায়ে লেনদেন কৰা মূল বজাৰসমূহ হৈছে—

(ক) গেলামাল/ৰাজস্ব বিতৰণ ব্যৱস্থা : ৩ কিঃমিঃ দূৰত্বৰ আলমগঞ্জত অৱস্থিত।

(খ) সাপ্তাহিক/অৰ্ধসাপ্তাহিক বজাৰ : ৩ কিঃমিঃ দূৰত্বৰ আলমগঞ্জত অৱস্থিত।

(গ) মূল বজাৰ : ২ কিঃমিঃ দূৰত্বৰ আলমগঞ্জত অৱস্থিত।

জলসম্পদ

ঃ ৰেকৰ্ড- ১ৰ তালিকা নং- ১০ত জলসম্পদৰ তথ্য দাঙি ধৰা হৈছে। গাঁওখনত
মজুত থকা মূল জলসম্পদৰ উৎসসমূহ হৈছে—

(ক) দমকল (গোটেই বছৰ পানী পোৱা যায়)

(খ) কুঁৰা (গোটেই বছৰ পানী পোৱা যায়)

(গ) জান (নিৰ্দিষ্ট বতৰত পানী উপলব্ধ)

ইঞ্চনৰ ব্যৱহাৰ

ঃ ৰেকৰ্ড- ১ৰ তালিকা নং- ১১ত গাঁওখনত উপলব্ধ ইঞ্চনৰ তথ্য সম্বৰিষ্ট হৈছে।
একেখনি তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

(ক) কাৰ্ঠ খৰি : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ৮০টা, উৎস : বনাধ্বল।

(খ) কেৰাচিন : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ৫০টা, উৎস : খোলা বজাৰ আৰু পি
ডি এছ।

(গ) ৰঞ্জন গেছ : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ৩৫টা, উৎস : স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত এজেন্সী।

(ঘ) বিদ্যুৎ : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ৭৬টা।

আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি
সামাজিক গঠন

ঃ সামাজিক গঠন : গাঁওখন জনগোষ্ঠীয় সমুদায়ৰে গঠিত। তেওঁলোকৰ মাজত
উপ-জাতিগত প্ৰথা নাই। সমাজখনত গভীৰ সামাজিক পার্থক্য নাই। মহিলাৰ
মৰ্যাদা সন্তোষজনক দেখা যায়।

অৰ্থনৈতিক স্থিতি : অৰ্থনৈতিক স্থিতি সন্তোষজনক নহয়। জীৱিকাৰ প্ৰধান
উৎস হৈছে কৃষি, বেচম শিল্প, পশুপালন ইত্যাদি। প্ৰায়ভাগ পৰিয়ালে বছৰটোত
৬০০০০০ৰ পৰা ৭৫০০০০ পৰ্যন্ত আয় কৰে। জীৱিকাৰ বাবে যুৱক বা
অন্যান্যসকলৰ মাজত প্ৰৱজন হোৱা দেখা যায়। পৰিৱৰ্তী খণ্ডত অতিৰিক্ত
তথ্য পোৱা যাব।

মানচিত্ৰ

ঃ অনুসূচী-১ত পি আৰ এ অনুশীলনৰ ভিত্তিত মানচিত্ৰ দাঙি ধৰা হৈছে।

(ক) গাঁৱৰ মানচিত্ৰ

(খ) গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এৰ সদস্যসকলৰ নাম-তথ্যসহ)

(গ) গাঁৱৰ সম্পদৰ উৎসৰ মানচিত্ৰ।

৩ জীৱন ধাৰণ ব্যৱস্থাপনাৰ বিশ্লেষণ

পি আৰ এ অনুশীলন

ঃ তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে ৰামসূৰোৰ গাঁৱত আই আই ই, গুৱাহাটীৰ
বিশ্লেষণৰ দলে পিআৰএ অনুশীলন চলায়। তাৰিখ : ১৩ জুন, স্থান : ত্ৰিবেন
চাঁমাৰ ঘৰ, উপস্থিত জনসংখ্যা : ৩০জন। উপস্থিত আছিল— জে এফ এম
চিৰ কৰ্মকৰ্তা, গাঁওপ্ৰধান, স্থানীয় সদস্য, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আদি।

পি আৰ এৰ উদ্দেশ্য

ঃ মুখ্য উদ্দেশ্য হৈছে— বনাধ্বল উন্নয়ন আঁচনিৰ লগতে স্থানীয় লোকৰ
জীৱিকাৰ বিকাশ সাধনৰ বাবে জনসমুদায়টোৱ পৰিয়ালসমূহৰ বাস্তৱ স্থিতি
অধ্যয়ন কৰা।

আৰ্হিৰ ব্যৱহাৰ আৰু

পি আৰ এৰ ফলাফল

ঃ পদ্ধতিৰ ব্যৱহাৰ আৰু ইয়াৰ পৰিণতি তলত দিয়া ধৰণে—

সামাজিক মানচিত্র
 সম্পত্তির শ্রেণীবদ্ধকরণ
 সময়ভিত্তিক পর্যালোচনা
 জীৱন ধাৰণৰ অৱস্থাসমূহ
 ভেন চিত্ৰ
 অনুসূচী ৩ত ওপৰোক্ত বিষয়বোৰৰ সম্পূৰ্ণকৈ আলোকপাত কৰা হৈছে

মাপ নিৰ্বাপণ

- ঃ তলত উল্লেখ কৰা বিষয়কেইটাৰ ওপৰত মাপ নিৰ্বাপণ প্ৰক্ৰিয়া হাতত লোৱা
 হয়—
 (ক) জীৱিকা আৰু দক্ষতা বিকাশ
 (খ) আৰম্ভ কৰিব পৰা কাৰ্যব্যৱস্থা (ই পি এ)
 অনুসূচী-৩ত উল্লিখিত বিষয় দুটাৰ বিশ্লেষণ কৰিছে। তাত দেখুওৱা হৈছে—
 জীৱিকা আৰু দক্ষতা বিকাশৰ মাপ নিৰ্বাপণ
 (ক) বয়ন শিল্প
 (খ) পশুপালন
 (গ) ড্রাইভিং
 (ঘ) এৰী-মুগা পালন
 (ঙ) ইলেক্ট্ৰিচিয়ান
 (চ) বাঁহ-বেতৰ শিল্প
 ই পি এ শ্রেণীবদ্ধকরণ

ক্ৰঃ নং	গ্ৰামীণ ই পি এ নিৰ্বাপিত মাপত	বিশদ বিৱৰণ অনুসূচী নং ৩ত	সন্তাৰ্ব বিভৌয় উৎস/বিভাগ
১	সংযোগী পথ	পাতগাঁৰৰ পৰা এই গাঁওখনলৈ ক্লেক টপিং পথ (প্রায় ৭ কিলোমিটাৰ)	পি এম জি এছ রাই/পি ড্রিউ ডি বিভাগ
২	ৰাজহৰা প্ৰেক্ষাগৃহ	২৫ X ৩০ বৰ্গফুট	বন বিভাগ/সমাজ কল্যাণ বিভাগ
৩	জল সংগ্ৰহ বান্ধ	২.৫ বিদ্বা মাটি	জলসম্পদ বিভাগ
৪	বন সংৰক্ষকৰ বাৰষ্ঠা	বনাঞ্চলত কমেও দুটা কোঠা	ই পি এ/এ পি এফ বি চি
৫	দমকল	পানীৰ বাবে কমেও ৪টা ৰাজহৰা দমকল	এ পি এফ বি চি/ই পি এ

- জীৱিকাৰ অংশে বাবে ই পি এৰ নিধিৰ পৰা দুই লাখ টকা মূলধনী ব্যয় হিচাপে
মঞ্চুৰ কৰা।
- সমুদায়ৰ কামৰ বাবে নিম্ন ব্যয়সাপেক্ষ চালি ঘৰ তথা জে এফ এম চিৰ কাৰ্যালয়
স্থাপনেৰে সা-সঁজুলি আদি বখা ঘৰ নিৰ্মাণ।
- সমুদায়ৰ উমৈহতীয়া জীৱিকামূলক কাম-কাজৰ বাবে ই পি এৰ নিধিৰ পৰা নিম্ন
ব্যয়সাপেক্ষ চালি ঘৰ নিৰ্মাণ।

জীৱিকাৰ সুযোগ

- ঃ তলত জীৱিকাৰ সুযোগসমূহ উল্লেখ কৰা ধৰণে চিহ্নিত কৰা হৈছে—
 কৃষি আৰু উদ্যান শস্য
 পশুপালন (পশু ধন)
 এন টি এফ পি
 দক্ষতা বিকাশ
 ঋগৰ সুবিধা
 উল্লিখিত বিষয়ত অতিৰিক্ত আলোচনা আগবঢ়োৱা হ'ল—

- কৃষি আৰু উদ্যান শস্য**
- ঃ ৰেকৰ্ড- ২ৰ তালিকা নং- ১২ত কৃষি আৰু উদ্যান শস্য ক্ষেত্ৰখনত জীৱিকাৰ সুযোগ সম্পর্কে বিবেচনা কৰিব পৰা যায়—
মূল আসোঁৱাহসমূহ—
(ক) সাৰ, কীটনাশক আদিৰ নিম্ন পৰিমাণৰ ব্যৱহাৰ
(খ) ভলসিথনৰ অভাৱ
(গ) কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সবঞ্চাম, পাৰাৰ টিলাৰ, ট্ৰেষ্টৰ আদিৰ অভাৱ
(ঘ) অধিক উৎপাদিত বীজৰ ব্যৱহাৰৰ অভাৱ
সুযোগসমূহ—
(ক) নিয়ন্ত্ৰিত আৰু উপযুক্ত পৰিমাণৰ সাৰৰ ব্যৱহাৰ
(খ) নতুন আৰু আধুনিক প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰ
(গ) সংসগঠিত প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী। পৰম্পৰাগত কৃষি দক্ষতাক উন্নত কৰা।
কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণৰ পৰামৰ্শ :
(ক) কৃষি কৰ্ম দক্ষতা বিকাশ আঁচনি
(খ) কীটনাশক, সাৰ আদিৰ ব্যৱহাৰৰ লগতে উচ্চ উৎপাদনমুখী কৃষিৰ প্ৰশিক্ষণ
ঃ তালিকা নং- ১৩ত পৰিয়ালৰ আৰ্থিক সকাহৰ বাবে পশুধন পালনৰ সুযোগ সম্পৰ্কত
সবিশেষ তথ্য সন্নিৱিষ্ট হৈছে।
মূল আসোঁৱাহসমূহ—
(ক) পশুখাদ্য ক্ৰয়ৰ বাবে বিস্তীয় অভাৱ
(খ) গচ্ছ খাদ্য আৰু শস্যৰ অৱশিষ্ট ৩-৬ মাহলৈ উপলব্ধ। সেউজীয়া ঘাঁহ বছৰজুৰি
উপলব্ধ নহয়।
(গ) পশু চিকিৎসা কেন্দ্ৰৰ অভাৱ
(ঘ) পশুধন পালনৰ বাবে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ।
সুযোগসমূহ—
(ক) পশুধনৰ পৰা ‘উচ্চ হাৰত আয়’ৰ সন্তাৱনা
(খ) গৌৰীপুৰ, ধূৱাৰী, বঙাইগাঁও আদিৰ বজাৰত যথেষ্ট চাহিদা আছে
কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণৰ পৰামৰ্শ—
(ক) গাহৰি পালনৰ, (খ) ডায়েৰী ফাৰ্ম, (গ) হাঁহ-কুকুৰা পালন
ঃ ৰেকৰ্ড- ২ৰ তালিকা নং- ১৪ত এন ডল্লিউ এফ পিৰ পৰা হ'ব পৰা সুযোগসমূহ
উল্লেখ কৰা হৈছে—
মূল আসোঁৱাহসমূহ—
(ক) ন্যূনতম এন ডল্লিউ এফ পি।
(খ) কাৰিকৰী জ্ঞানৰ অভাৱ।
(গ) প্ৰসংস্কৰণ উদ্যোগ গোটৰ অভাৱ।
সুযোগসমূহ—
(ক) কৃষিকৰ্মত ব্যৱহাৰ নকৰা উৰ্বৰ মাটি উপলব্ধ।
কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণৰ পৰামৰ্শ—
(ক) খাদ্যশস্য ৰোপণ।
(খ) ঔষধি গচ্ছ আদি ৰোপণ।
ঃ ৰেকৰ্ড- ২ৰ তালিকা নং- ১৫তে দক্ষতা বিকাশৰ সুযোগসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে।
মূল অসুবিধাসমূহ—
(ক) উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ ভিন্ন ৰূপান্তৰৰ অভাৱ।
(খ) উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণমানৰ বাবে গৱেষণাৰ অভাৱ।
সুযোগসমূহ—
(ক) সু-যোগাযোগ ব্যৱস্থা আগবঢ়োৱা।

- (খ) দক্ষতার প্রশিক্ষণ।
 (গ) চৰকাৰৰ পৰা বিস্তীয় সাহায্য।
- কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণৰ পৰামৰ্শ—**
- (ক) আধুনিক যন্ত্ৰ-পাতিৰ ওপৰত প্রশিক্ষণ দিয়া
 (খ) গাঁওবাসীক আধুনিক প্রযুক্তিগত জ্ঞান আৰু সঁজুলি যোগান ধৰা।
 (গ) সামগ্ৰীৰ বিভিন্ন ৰূপান্তৰেৰে উৎপাদন আৰু নতুন সামগ্ৰীৰ উৎপাদন বিকাশৰ বাবে দক্ষতা বিকাশ তথা প্রশিক্ষণ।
 (ঘ) কেঁচামাল মজুতকৰণ বেংক স্থাপন কৰা।
 (ঙ) পাইকাৰী হাৰত উৎপাদিত সামগ্ৰী বিক্ৰীৰ বাবে প্ৰতিষ্ঠানগত ক্ৰেতাৰে যোগাযোগ।
- ঝণ সুবিধা**
- : ৰেকৰ্ড- ২ৰ তালিকা নং- ১৬ত এই বিয়য়ে বিশদ আলোচনা কৰা হৈছে।
 মূল আসৌৱাহসমূহ কাৰণৰ সৈতে—
 (ক) বিস্তীয় ব্যৱহাৰ অভাৱ।
সুযোগসমূহ—
 (ক) আধুনিক বিস্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন কৰা।
 (খ) পৰ্যাপ্ত সজাগতা বৃদ্ধি কৰা।

কাৰ্য আঁচনি ৰূপায়ণৰ পৰামৰ্শ—

(ক) গাঁওখনৰ নিকটৱৰ্তী অঞ্চলত আধুনিক বিস্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন কৰা।

কৌশলগত হস্তক্ষেপ

: জীৱিকা বিকাশ পৰিকল্পনাৰ বাবে কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে ওপৰোক্ত পৰামৰ্শসমূহৰ সাৰাংশ এনে ধৰণৰ—

(১) কৃষি আৰু উদ্যান শস্য : ট্ৰেক্টৰ চলোৱা প্ৰশিক্ষণ, কৃষিভিত্তিক দক্ষতা বিকাশ আঁচনি প্ৰহণ, কীট-পতংগ, সাৰ, অধিক হাৰত উৎপাদন হোৱা হাইব্ৰীড খেতি আদিৰ প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱহাৰ লোৱা।
 (২) পশুখন : গাহৰি পালন, হাঁহ-কুকুৰা পালন, ডায়েৰী ফাৰ্ম।
 (৩) এন ড্ৰিউ এফ পি : খাদ্য শস্য, ঔষধি গচ্ছ (এম এ পি) আদি ৰোপণ।
 (৪) বিশেষ দক্ষতা বিকাশ : আধুনিক যন্ত্ৰ-পাতি ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ, গ্ৰামাঞ্চলৰ জনসাধাৰণক আধুনিক প্রযুক্তিৰ জ্ঞান আৰু সঁজুলি যোগান ধৰা, নতুন সামগ্ৰী উৎপাদনৰ প্ৰশিক্ষণ, সামগ্ৰীৰ নতুন ৰূপান্তৰণৰ বাবে দক্ষতা বিকাশ, কেঁচামাল মজুতকৰণ কক্ষ বা বেংক স্থাপন আৰু ক্ৰেতা প্ৰতিষ্ঠানৰ সৈতে বজাৰ সংযোগ স্থাপন।
 (৫) ঝণ সুবিধা : নিকটৱৰ্তী অঞ্চলত আধুনিক বিস্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন কৰা।

৪) জীৱিকা বিকাশ পৰিকল্পনা

- জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ**
- : নিম্ন বিষয়সমূহৰ সহায়ত জীৱিকা বিকাশৰ বিশ্লেষণৰ বাবে আৰ্হি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।
 (ক) জীৱিকাৰ সম্পদ, (খ) জীৱিকাৰ আৰ্হি, (গ) সন্তান্য জীৱিকাৰ অগ্ৰাধিকাৰ ৰামসৰোৰ জে এফ এম চিৰ জীৱিকাৰ স্থিতি বিশ্লেষণ কৰা হয় পি আৰ এ অনুশীলনৰ সহায়ত। এই অনুশীলন ডি এফ ডি আইৰ আৰ্হিৰ আধাৰত চলোৱা হয়। সাম্প্রতিক জীৱিকাৰ স্থিতি সম্পৰ্কত নিম্নোক্ত স্থিতিসমূহ পৰ্যালোচনা কৰা হয়।
 (১) প্ৰাকৃতিক মূলধন, (২) আন্তঃগাঁথনিগত মূলধন, (৩) সামাজিক মূলধন
 (৪) মানৱ মূলধন, (৫) বিস্তীয় মূলধন
- প্ৰাকৃতিক মূলধন**
- : ৰামসৰোৰ জে এফ এম চিৰ প্ৰধান প্ৰাকৃতিক মূলধন হৈছে এলেকাৰ সমীপৰ মহামায়া সংৰক্ষিত বনাঞ্চল আৰু ইয়াৰ কাষেৰে বৈ যোৱা ৰামসৰোৰ জানটো। অঞ্চলটোৰ গৱিষ্ঠসংখ্যক লোকেই বনাঞ্চলৰ গচ্ছ-গছনি, কাঠ খৰি, সেউজীয়া ঘাঁঁহ

আদির ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কৃষিকৰ্ম আৰু পশুধন পালনৰ বাবে অঞ্চলবাসীয়ে নৈৰ পানীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।

(তালিকা নং ১০, ১১ আৰু ৩ত বিশেষ তথ্য দিয়া হৈছে।)

আন্তঃগাঁথনিগত মূলধন

- ঃ ৰামসৰোবৰা জে এফ এম চিৰ গৱিষ্ঠসংখ্যক আৱাসী কৃষিকৰ্মৰ সৈতে জড়িত আৰু দুই হেক্টেকোও কম মাটিকালি থকা এই লোকসকল সাধাৰণ খেতিয়ক।
(অনুসূচী-৬ তালিকা- ৩ত আৱাসীৰ দখলীকৃত মাটিৰ তথ্য দিয়া হৈছে।)
গাঁওখনত মুঠ আৱাসীৰ ৩৭টা পৰিয়ালৰ পকী ঘৰ আৰু ৩৮টা কেঁচা ঘৰ আছে।
আৱাসীসকলৰ ইঞ্চন ব্যয়ৰ হিচাপ অনুযায়ী অধিকসংখ্যকে ঘৰৱা তথা অন্যান্য ব্যৱহাৰৰ বাবে খৰি আৰু কেৰাচিনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। (তালিকা নং ১০, ১১ আৰু ৩) জে এফ এম চি এলেকাটোত এখন মাত্ৰ নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আছে
আৰু জে এফ এম চিৰ সীমাৰ বাহিৰত এখন মাধ্যমিক বিদ্যালয় আছে। এলেকাটোত
বৰ্তমান আন শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠান নাই (তালিকা নং ৫)। জে এম এম চি এলেকাটোত
জলসম্পদৰ ভিতৰত ১টা জান আৰু ১টা বাজহৰা কুঁৰা আছে।

সামাজিক মূলধন

- ঃ গাঁওবাসীয়ে অঞ্জতাৰ বাবেই জে এফ এম চিৰ সৈতে সম্পূৰ্ণৰূপে জড়িত নহয়।
তেওঁলোকে নাজানে তেওঁলোকৰ ভূমিকা তথা ইয়াৰ পৰা হ'ব পৰা লাভালাভৰ
বিষয়ে। জে এফ এম চিৰ ভিতৰত কোনো যুৱক সংঘ আৰু বাজহৰা প্ৰেক্ষাগৃহ নাই।

মানৱ মূলধন

- ঃ জে এফ এম চি এলেকাটোৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ভিতৰত ৬৪.৫৬ শতাংশ লোক শিক্ষিত।
(তালিকা- i, iiত তথ্য সন্নিবিষ্ট)।

- ঃ জে এফ এম চি এলেকাটোত কোনো ধৰণৰ চৰকাৰী বেংক-বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান নাই।
অৱশ্যে গাঁওবাসীয়ে অনানুষ্ঠানিক গোটোৰ পৰা ঝণ আদি সংগ্ৰহ কৰে।
অঞ্চলটোৰ সকলো লোকৰ বাণিজ্যিক বেংকত একাউণ্ট আছে যদিও তেওঁলোকে
বিত্তীয় সা-সুবিধাৰ বিষয়ে অৱগত নহয়।

জীৱিকাৰ ধৰণ

- ঃ ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চি এলেকাৰ জীৱিকা সম্পৰ্কীয় কাম-কাজক নিম্নোক্ত
চৰ্তসমূহৰ ভিত্তিত চিনাক্ত কৰা হৈছে।
(ক) জে এফ এম চি এলেকাৰ মুঠ আয়ৰ ভিতৰত জীৱিকাৰ অৱদান
(খ) বিশেষ শ্ৰেণীৰ জীৱিকাৰে আয় কৰা লোকৰ সংখ্যা শতাংশৰ ভিত্তিত
(গ) সন্তান্য জীৱিকাৰ বাবে অগ্রাধিকাৰ ভিত্তিত শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ

আয় বৃদ্ধিৰ কাৰ্যব্যৱস্থা

- ঃ গাঁওখনৰ আয় বৃদ্ধিৰ মূল পৰিকল্পনাসমূহ—
কৃষি খণ্ডত

(ক) হাঁহ-কুকুৰা আৰু গাহৰি পালন।

(খ) মীনপালন।

(গ) ডায়েৰী

(ঘ) উদ্যান শস্য।

অকৃষি খণ্ডত

(ক) হস্ততাত/বয়ন।

(খ) ড্রাইভিং।

(গ) ইলেক্ট্ৰিচিয়ান।

(ঘ) ৰেচম শিল্প।

উৎসঃ টেবুল- ৩২, ৰেকৰ্ড- ৮

- ঃ নিম্নোক্ত কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ এছ এইচ জিয়ে গাঁওখনত পালন কৰিব পাৰে—
(ক) জে এফ এম চি এলেকাত লাভৰ বাবে ঔদ্যোগিক সজাগতা বৃদ্ধি।

এছ এইচ জিৰ কৰ্মৰাজি

জ্ঞান বৃদ্ধির বাবে ভ্রমণ

নির্ধারিত কার্যব্যবস্থাৰ সাৰাংশ
সু-সংহতকৰণ

- (খ) সংগঠন আৰু গোট গঠন।
(গ) জীৱিকাৰ কৰ্মত গাঁওবাসীক উমেহতীয়াভাৱে জড়িত কৰোৱা।
উৎসঃ টেবুল- ৩৩, ৰেকৰ্ড- ৪
- ঃ জ্ঞান বৃদ্ধিৰ বাবে আৰু দক্ষতা বৃদ্ধিৰ বাবে সংশ্লিষ্ট জিলা পর্যায়ৰ বিষয়াৰ উদ্যোগত
তেনে পৰিকল্পনা হাতত ল'ব পৰা যায়।
ঃ পৰৱৰতী পৃষ্ঠাত সমিৰিষ্ট কৰা হৈছে।
ঃ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা বিষয়বোৰ ভাৰত চৰকাৰৰ আঁচনিসমূহত সু-সংহতভাৱে
একাকীকৰণ কৰিব পৰা যায়।
(ক) গ্ৰাম্য নিয়োগৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি।
(খ) কৃষি আৰু ইয়াৰ সহযোগী ক্ষেত্ৰ বিকাশৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা।
(গ) জলাশয় বিকাশ, জলসিদ্ধনৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সিদ্ধন যোজনা।
(ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান।
(ঙ) দক্ষতা বিকাশ আঁচনি
(চ) অন্যান্য আঁচনিৰ পৰা উপযুক্ত বিবেচিত হোৱা জীৱিকা বা গ্ৰামোন্নয়নৰ অন্যান্য
আঁচনিকো সামৰি লোৱা।
(ছ) ডি আৰ ডি এ/এমজি এনৱেগা
বৰ্তমান পৰিকল্পনাত ওপৰোক্ত সু-সংহত আঁচনিয়ে দীৰ্ঘম্যাদী ফলাফল প্ৰদান কৰিব।

৫ বনাথৰল বিকাশ আঁচনি

ৰামসৰোৱৰ জে এফ এম চিৰ অধীনত গ্ৰহণ কৰা ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা অনুসৰি বনাথৰল
উন্নয়ন আঁচনিখন অঞ্চলটোৰ গাঁও পৰ্যায়ত চলোৱা পি আৰ এ অনুশীলনৰ অধীনত
প্ৰস্তুত কৰা হয়। ইয়াৰ লক্ষ্য হৈছে জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য আৰু পাৰিপার্শ্বিক পৰিৱেশৰ ভাৰসাম্যতাৰে
বনাথৰল এলেকাটোত আৱাসীসকলৰ জীৱিকাৰ আৱশ্যকতাৰ ওপৰত প্ৰাধান্য দিয়া হৈছে।

১. জে এফ এম চিৰ বনাথৰলৰ স্থিতি— এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাই ৰামসৰোৱৰ জে
এফ এম চিৰ অধীনত জে এফ এম বনাথৰলৰ নিম্নলিখিতসমূহ বিবেচনা কৰে।

(ক) বন বিভাগে জে এফ এম চিসমূহক দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা বনাথৰল এলেকাসমূহ।
(খ) ঘোষিত এলেকাৰ বাহিৰ মাটি অথবা জনসমূদায়টোৰ নিজাৰবীয়া মাটিত
বৃক্ষৰোপণ কৰা এলেকা বা কৰিবলগীয়া এলেকাসমূহ। জে এফ এম চিৰ বনাথৰলসমূহৰ
উল্লিখিত শ্ৰেণী দুটাৰ স্থিতিৰ ওপৰত তলত আলোচনা কৰা হ'ল—

১.১ বনাথৰল আৰু ইয়াৰ বৰ্তমান অৱস্থা : ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আঁচনিৰ অতিৰিক্ত তালিকা
সূচীত সংলগ্ন বনাথৰল উন্নয়ন আঁচনি শীৰ্ষক প্ৰ-পত্ৰ নং- ৩৩ তালিকা নং- ৩.১ জে এফ
এম চিৰ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা বনাথৰল এলেকাৰ স্থিতিৰ বৰ্ণনা দিয়া হৈছে। অন্যান্য এলেকাত
বৃক্ষৰোপণ কৰা ক্ষেত্ৰ আৰু বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগীয়া ক্ষেত্ৰসমূহৰ স্থিতি মূল্যায়ন কৰাৰ
পাছত ৰামসৰোৱৰ জে এফ এম চিৰ বনাথৰলৰ সবিশেষ সাৰাংশ উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা নং-১ ৰামসৰোৱৰ জে এফ এম চিৰ বনাথৰলৰ স্থিতি—

চিহ্নিত এলেকা	জেএফএমচি বনাধ্বল এলেকা (হেস্ট্র)	গাঁরুর পৰা দূৰত্ব (কিঃমিঃ)	বনাধ্বলৰ অৱস্থা (ভাল- ৪০% তকে অধিক ঘন বনাধ্বলৰ বাদে হতাশাজনক)	কিমান সঘনাই ব্যৱহাৰ হয় (২-৩ মিঃ, ৩-৬ মিঃ, ৬-৯ মিঃ, ৯ মিঃতকৈ অধিক)
(ক) দায়িত্ব অপৰ্ণ কৰা				
আৰ এফ/পি এফৰ নাম : মহামায়া আৰ এফ বিটঃ চুপাৰীঘাট কম্পার্টমেণ্ট	৩০ হেস্ট্র	১ কিঃ মিঃ	ভাল এলেকা :	এসপ্রাহত
(খ) অন্যান্য বৃক্ষৰোপণ হোৱা ঠাই বা এলেকা				
পৰিসীমা : বনাধ্বলৰ ধৰণ : নাই ভি এফ/অন্যান্য ওথধি গছ ৰোপণ	৫০ হেস্ট্র		ভাল এলেকা : ৫০	
মুঠ	৮০ হেস্ট্র		ভাল এলেকা : ৫০ হতাশাজনক এলেকা : ৩০ হেস্ট্র।	

উৎস : প্ৰপত্ৰ- ৩, তালিকা ৩.১ / অধ্বলটোৰ সদস্যসকল আৰু বন বিভাগৰ সৈতে আলোচনামৰ্মে।

দেখা যায় যে ৰামসৰোৱৰ জে এফ এম চিৰ অধীনত ১৯৪ হেস্ট্র বনাধ্বল
আছে। যাৰ ভিতৰত ১৩৪ হেস্ট্র মাটি ভাল বুলি বিবেচিত আৰু বাকী মাটি এলেকা
হতাশাজনক স্থিতিৰ।

১.২ : বনাধ্বলৰ মাটিৰ ধৰণ :

ৰামসৰোৱৰ জে এফ এম চি এলেকাধীন বনাধ্বল বঙা মাটিত অবস্থিত। তলৰ
তালিকাখনত বনাধ্বলটোৰ মাটিৰ ধৰণবোৰ দাঙি ধৰা হ'ল—

তালিকা নং- ২ : জে এফ এম চিৰ বনাধ্বলীয় মাটিৰ বিৱৰণ—

গুণাগুণৰ জোখমাপ	দায়িত্ব অপৰ্ণ কৰা বনাধ্বলৰ স্থিতি	বৃক্ষৰোপণ কৰা অন্যান্য মাটিৰ স্থিতি
উৰ্বৰতাৰ পৰ্যায়	উচ্চ	নাই
খননীয়াৰ স্থিতি	কম	নাই
উপস্থিতি :		নাই
গেদ	নাই	নাই
বোকা-পলশ	নাই	নাই
নতুন সংযোজিত মাটি	কম	নাই
বালিময় ঢিলা	নাই	নাই

উৎস : প্ৰ-পত্ৰ- ৩ ‘খ) বনাধ্বলৰ মাটিৰ ধৰণ’/স্থানীয় সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।

ৰামসৰোৱৰ জে এফ এম চিৰ বাবে বনাধ্বলটোৰ মাটিৰ ধৰণসমূহত মূল
লক্ষণবোৰ সাৰাংশ—

(ক) পলসুরা মাটি, (খ) উর্বর।

১.৩ ৪ : উত্তিদি শ্রেণীর সাম্প্রতিক সংমিশ্রণ—

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাথলত তলত উল্লেখ কৰা উত্তিদি শ্রেণীর সাম্প্রতিক সংমিশ্রণ বিদ্যমান। উল্লেখ্য যে স্থানীয় অৱণ্য এলেকা চিৰসেউজ বনাথলত শ্রেণীবদ্ধ কৰা হৈছে।

তালিকা নং- ৩ ৪ : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ উত্তিদি শ্রেণীর সাম্প্রতিক সংমিশ্রণ

গুণাগুণৰ জোখমাপ	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
প্ৰধান অৱণ্য প্ৰজাতি	শাল	শ্ৰবেয়া বোবুক্ষা
	শিচু	ডলবেৰজিয়া শিচু
	অৰ্জুন	টাৰমিনালিয়া অৰ্জুন
	ভেলকৰ	ট্ৰেটৰা নুডিলুৰা
	ঘোৰা নিম	মেলিয়া এজেডাৰাচ
জোপোহা ঘাঁহনি, বন	টেঁকীয়া	ফাৰ্নাছ
	জাৰমনি বন	এটৰোপা বেল্ল'ডনা
ঔষধি গচ্ছ	অৰ্জুন	টাৰমিনালিয়া অৰ্জুন
	শিলিখা	টাৰমিনালিয়া চেবুলা
	নিম	আজাড়ইৰাষ্ট্ৰা ইশ্বিকা
	আমলথি	ফিলাস্থাছ ইশ্বিকা
উৎপাদন		
অন্যান্য	বাঁহ	

**উৎস ৪ : প্ৰ-পত্ৰ- ৩, ‘(গ) উত্তিদি শ্রেণীর সাম্প্রতিক সংমিশ্রণ’/জনসমুদায়টোৰ সদস্য আৰু
বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।**

২. বনাথল উন্নয়ন আঁচনিৰ বাবে আন বিষয়সমূহ—

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ অধীনত বনাথল উন্নয়ন আঁচনিৰ বাবে নিম্নোক্ত
বিষয়সমূহ অন্তৰ্ভুক্তিৰ বাবে আলোচনা কৰা হয়—

২.১ জে এফ এম চিয়ে বন সংৰক্ষণৰ বাবে পূৰ্বে লোৱা ব্যৱস্থাসমূহ—

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিয়ে বন সংৰক্ষণৰ বাবে মুঠতে লোৱা ব্যৱস্থাসমূহৰ
সম্পর্কত তলত উল্লেখ কৰা বিষয়ত আলোচনা কৰা হয়—

(ক) পৰিয়াল জড়িত ৪ ৮০

(খ) ব্যক্তি জড়িত ৪ সকলো গাঁওবাসী

(গ) ব্যৱস্থাৱলীৰ সাৰাংশ ৪ উপস্থিতি নাই

(ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থাপনা ৪ উপস্থিতি নাই।

**উৎস ৫ : প্ৰ-পত্ৰ- ৩, ‘জে এফ এম চিৰ স্থিতি- viii + ix/জে এফ এম চিৰ সদস্য
আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।**

২.২ ৫ বনজ উৎপাদনৰ পৰা ঘৰুৱা প্ৰয়োজনীয়তা

তলৰ তালিকাত বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ প্ৰয়োজনীয়তা
সম্পর্কে তথ্য দাঙি ধৰা হ'ল।

তালিকা নং- ৪ (ক) ৫ : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ এলেকাৰ প্ৰতি
পৰিয়ালৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা প্ৰয়োজনীয়তা—

বনজ উৎপাদনের নাম	প্রতি ঘৰৰ বাবে প্ৰয়োজনীয়তা		বৰ্তমান কেনেদেৰে সংগ্ৰহ	উৎসসমূহ
	কিমান সঘনে আৱশ্যক	আনুমানিক পৰিমাণ (কুইণ্টল)		
কাঠ খৰি	এসপ্রাহত	৪-৫ কুইণ্টল/ বছৰ		গচ্ছ ডাল কাটি
ঘৰৰ বাবে কাঠ				
আন কাৰ্য সম্পাদনাৰ বাবে সৰু টুকুৰা কাঠ	নাই			
খুঁটা/বাঁহ	২-৩ বাঁহ/মাহ			বাঁহ গচ্ছ ৰোপণ
বনাথওলৰ পৰা পশু খাদ্য	—			
এনটিএফপি	—			
অন্যান্য	—			

উৎস : প্ৰ-পত্ৰ- ৩ তালিকা নং- ৩.২/সমুদায়ৰ অন্যান্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।

ঃ ৰামসৰোবৰ জে এফ এম টি এলেকাত ৪৬টা পৰিয়ালৰ ঘৰ আছে। ওপৰোক্ত
তালিকা আৰু এই আৱাসৰ সংখ্যাৰ পৰা স্পষ্ট হৈছে যে ৰামসৰোবৰ গাঁৰত
বনজ সম্পদৰ বার্ষিক প্ৰয়োজনীয়তা তলত দিয়া ধৰণেৰে হয়—

তালিকা নং- ৪ (খ) : বনজ সম্পদৰ সৰ্বমুঠ ঘৰুৱা প্ৰয়োজনীয়তা ৰামসৰোবৰ জে এফ এম টিৰ সকলো
আৱাসী পৰিয়ালৰ বাবে—

বনজ উৎপাদনের নাম	সমুদায়টোৰ বাবে আৱশ্যক (কিঃগ্রামঃ/একক প্ৰতি বৰ্ষ) (*)	মন্তব্য
কাঠ খৰি	৪০০০০	বছৰজুৰি
ঘৰৰ কাৰণে কাঠ		
গৃহ নিৰ্মাণৰ বাবে — সৰু গচ্ছ কাঠ		
খুঁটা-বাঁহ	২৮৮০ ডাল বাঁহ	প্ৰতি মাহত
বনাথওলৰ পৰা পশু খাদ্য	—	
এন টি এফ পি	—	
অন্যান্য	—	

উৎস : তালিকা নং ৪ (ক) আৰু জনসমুদায়টোৰ তথ্যৰ আধাৰত মুঠ আৱাসৰ সংখ্যাৰ পৰা (*) = তালিকা নং ৪
(ক)ৰ পৰা আনুমানিক গড় হিচাপত প্ৰতি গৃহত প্ৰয়োজনীয়তা × — আৱাস।

ঃ ২.৩ ৪ সংগ্ৰহ আৰু গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদনৰ বজাৰ : ঘৰৰ ব্যৱহাৰৰ উপৰি
গাঁওবাসীয়ে বনজ উৎপাদনৰ সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰতো বিক্ৰী কৰে।
ৰামসৰোবৰ জে এফ এম টিৰ অন্তৰ্গত গাঁওবাসীয়ে তলত দিয়া তালিকা অনুসৰি
বনজ উৎপাদনৰ সংগ্ৰহীত সামগ্ৰী বজাৰলৈ নিয়ে।

তালিকা নং- ৫ (ক) : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম টিৰ গাঁওবাসীয়ে কৰা বনজ সম্পদৰ সংগ্ৰহীত সামগ্ৰীৰ
বাণিজ্যিকীকৰণ।

বনজ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ নাম	বজাৰৰ বাবে সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	খাতু/মাহ	সংগ্ৰহ কৰা ঘৰৰ সংখ্যা	গড় অনুপাত সংগ্ৰহ (কেজি)	
কাঠ খৰি	ডিচেং-জানুঃ	১০	২০০-৩০০ কেজি/মাহ	মহামায়া আৰ এফ

গৃহ নির্মাণের বাবে কাঠ	—			
অন্যান্য সামগ্রী নির্মাণের				
বাবে সরু কাঠ	—			
বাঁহ	—			
খুঁটা	—			
বনাধ্বলের পরা পশু খাদ্য	—			
এম টি এফ পি	—			
অন্যান্য	—			

উৎস : প্র-পত্র- ৩, তালিকা নং- ৩.৩/সমুদায়ের সদস্য আরু বন বিভাগের আলোচনামর্মে।

এইক্ষেত্রে তলোয়ার তালিকাত অতিরিক্ত সূচীত তথ্য সন্তুষ্টি করা হৈছে—

তালিকা নং- ৫ (খ) : বনজ উৎপাদন সামগ্রীর সংগ্রহ আরু বজাবর অতিরিক্ত তথ্য (বামসৌবোর জেএফএমচি)

বনজ উৎপাদিত সামগ্রী	অতিরিক্ত বিক্রী	কেনেদের বিক্রী	গড় আয় প্রতি গৃহ, বনজ উৎপাদিত সামগ্রীর বিক্রীর পরা
কাঠ খবি	৬০০০ কেজি	আলমগঞ্জ বজাব	২৫০০-৩০০০/মাহ
গৃহ নির্মাণের বাবে কাঠ	—		
অন্য সামগ্রী নির্মাণের			
বাবে সরু কাঠ	—		
বাঁহ	—		
খুঁটা	—		
বনাধ্বলের পরা পশু খাদ্য	—		
এন টি এফ পি	—		
অন্যান্য	—		

উৎস : প্র-পত্র- ৩, তালিকা নং- ৩.৪/সমুদায়ের সদস্য আরু বন বিভাগের আলোচনামর্মে।

ঃ ২.৪ বনজ উৎপাদনের সর্বমুঠ আরশ্যকীয়তা-স্বরূপ ব্যবহার আরু বজাব বিপণন—
বামসৌবোর জে এফ এম চির আরাসী সদস্যসকলের দ্বারা ব্যবহৃত বনজ উৎপাদন
সামগ্রীর সর্বমুঠ প্রয়োজনীয়তার মূল সারাংশ তলত উল্লেখ করা হ'ল— (ওপৰোক্ত
উপ-খণ্ডসমূহের তথ্যের ভিত্তিতে)

তালিকা নং- ৬ : বামসৌবোর জে এফ এম চির আরাসী গাঁওবাসীর দ্বারা ব্যবহৃত বনজ সামগ্রী—

বনজ উৎপাদিত সামগ্রীর নাম	জনসমুদায়টোক আরশ্যক (প্রতি বছরত/কিলোগ্রাম তালিকা নং ৪ (খ))	অতিরিক্ত বজাব বিপণন কিঃগ্রাম তালিকা ৫ (খ)	সর্বমুঠ আরশ্যক কেজি
কাঠ খবি	৪০০০০	৬০০০	৪৬০০০
গৃহ নির্মাণের বাবে কাঠ	—	—	—
অন্য সামগ্রীর বাবে সরু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	২৮৮০ ডাল	—	২৮৮০ ডাল
খুঁটা	—	—	—
বনাধ্বলের পরা পশু খাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—

উৎস : তালিকা নং- ৪ (খ) আৰু ৫ (খ) ইতিপূৰ্বে উল্লিখিত

ঃ ৩. বন সংৰক্ষণ/সুৰক্ষা বিষয়সমূহ

৩.১ সংৰক্ষণৰ সমস্যাবলী : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল সংৰক্ষণ
সম্পর্কীয় সমস্যাসমূহৰ সাৰাংশ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা নং ৭ : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ সংৰক্ষণ সমস্যা—

সমস্যাৰ ধৰণ	আনুষংগিক সমস্যা আছে/নাই	লেখত ল'বলগীয়া হয়/নহয়
ঘাঁহনি পথাৰ- স্থানীয় পশুৰ	আছে	আছে
ঘাঁহনি পথাৰ- অন্য এলেকাৰ বাবে	আছে	আছে
অবৈধভাৱে গচ কটা	নাই	
কাঠৰ চোৰাং ব্যৰসায়	নাই	
বনজুই	নাই	
বনভূমি বেদখল	নাই	
অন্যান্য	নাই	

উৎস : প্ৰ-পত্ৰ- ৩, তালিকা নং- ৩.৫/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে।

ঃ এতেকে উল্লিখিত জে এফ এম চিৰে সমুখীন হোৱা বন সংৰক্ষণ বিষয়ক লেখত
ল'বলগীয়া সমস্যাৰ কথাকেইটা হ'ল—

- (ক) ঘাঁহনি পথাৰ— স্থানীয় পশু ধনৰ।
- (খ) ঘাঁহনি পথাৰ— আন এলেকাৰ জন্তৰ।

৩.২ বনাঞ্চল হৃষিৰ কাৰণ—

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চি এলেকাৰ বনাঞ্চল হৃষি হোৱাৰ কাৰণ—

- (ক) গচ কটাৰ বাবে।
- (খ) পোহলীয়া জীৱ-জন্তৰ বিচৰণ।

(উৎস : প্ৰ-পত্ৰ- ৩, তালিকা নং ৩.৬/সমুদায়টোৰ সদস্যসকল আৰু বন বিভাগৰে
আলোচনামৰ্মে)

৪. বনাঞ্চল উন্নয়ন আঁচনিৰ বিষয়বস্তু :

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ বন উন্নয়ন আঁচনিৰ মূল বিষয়বস্তু সম্পৰ্কত তলৰ
গাঁওসমূহে আলোচনা কৰিছে। যেনে— সংৰক্ষণৰ পৰিকল্পনা, বনাঞ্চলৰ বিকাশ
(যাৰতীয় ব্যৱস্থা), গচপুলিৰ বিকাশ (নাৰ্থাৰী), সামগ্ৰিক ব্যৱস্থাপনা আৰু অন্যান্য
কাৰ্য ব্যৱস্থাপনা।

৪.১ সংৰক্ষণ পৰিকল্পনা :

তলত উল্লেখ কৰা সংৰক্ষণ পৰিকল্পনাত ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল
সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থাপনাৰলী সম্পৰ্কত আলোচনা কৰা হৈছে, যিবোৰ ইতিমধ্যে উপখণ্ড
৩.১ত আলোচিত হৈছে—

তালিকা নং- ৮, ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল সংৰক্ষণ পৰিকল্পনা—

সংবর্কণৰ কামঃ প্ৰ-পত্ৰ- তত ধাৰ্য কৰামৰ্মে তালিকা নং ৩.৭ৰ পৰা গ্ৰহণযোগ্য হিচাপত পূৰ কৰিব লাগিব	বনাথল এলেকাৰ স্থান	ব্যৱস্থাপনাৰলীৰ নিৰ্দিষ্ট অৰ্হতা (দীঘ, এলেকা, পৰিসৰ ইত্যাদি)	সময়	অগ্রাধিকাৰ সৰ্বোচ্চ/মধ্যম/ নিম্ন
সামাজিক সংবৰ্কণ বেছ	সীমা	বৃক্ষৰোপণ এলেকাৰ সীমা নিৰ্ধাৰণ সাপেক্ষে	গো-চৰণীয় সময়	সৰ্বোচ্চ
বনজুইৰ পৰা সুৰক্ষা	বনাথল এলেকাধীন	—	হেমন্ত-শৈত	সৰ্বোচ্চ

উৎসঃ প্ৰ-পত্ৰ- ৩, তালিকা নং ৩.৭/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে
আলোচনামৰ্মে)

এতেকে দেখা গৈছে যে তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে ৰামসৰোবৰ জে এফ এফ
চিত (সৰ্বোচ্চ বা মাধ্যম পৰ্যায়ৰ অগ্রাধিকাৰৰ ভিত্তিত) সংবৰ্কণ পৰিকল্পনাৰ কাৰ্যকৰী
ব্যৱস্থা লোৱা উচিত—

(ক) সামাজিক সংবৰ্কণ বেছ।

(খ) বনজুইৰ পৰা সুৰক্ষা।

৪.২ প্ৰস্তাৱিত কাৰ্যব্যৱস্থাৰ ধৰণঃ

ৰামসৰোবৰ জে এফ এফ চিত ক্ষয়িযুও বনাথলৰ পুনৰুদ্ধাৰৰ বাবে ল'বলগীয়া
সংবৰ্কণমূলক প্ৰস্তাৱিত ব্যৱস্থাসমূহ—

তালিকা নং ৯ঃ ৰামসৰোবৰ জে এফ এফ চিত ল'বলগীয়া প্ৰস্তাৱিত কাৰ্যব্যৱস্থা

পৰিচৰ্যা/প্ৰতিপালন	প্ৰয়োজন আছে/ নাই	জেএফএমচিৰ দায়িত্ব (আছে/নাই)	মাহ/বছৰ কেতিয়া কৰিব	প্ৰতিপালন কৰিবলগীয়া প্ৰস্তাৱিত এলেকা (হেষ্টৰত)
ক্ষয়িযুও বনাথলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	নাই	নাই	নাই	নাই
কটা গছৰ মৃঢ়াৰ সংবৰ্কণ	নাই	নাই	নাই	নাই
জলাশয়ৰ পৰিচৰ্যা	নাই	নাই	নাই	নাই
জলাশয়ৰ সংবৰ্কণ	নাই	নাই	নাই	নাই
থাঁহ আৰু পশু খাদ্যৰ বাবে খেতি	নাই	নাই	নাই	নাই
বাঁহ গছ ৰোপণ	নাই	নাই	নাই	নাই
বীজ সিঁচা	আছে	আছে	জুন-জুলাই	
নিকোৱা/চপোৱা/ৰোপণ	আছে	আছে	জুন-জুলাই	
ঘন জোপোহাকৈ আগুৰি ধৰ				
গছৰ ঠাল-ঠেঙুলি নিকোৱা	নাই	নাই	নাই	নাই
প্ৰতিৰোধী বেৰ নিৰ্মাণ	আছে	আছে	নৱেম্বৰ-ফেব্ৰুৱাৰী	এনটিএফপি ৫০ হেষ্টৰ
সামাজিক প্ৰতিৰোধ	আছে	আছে	জুন-জুলাই	১০০ হেষ্টৰ
অন্যান্য	নাই	নাই	নাই	নাই

উৎসঃ প্ৰ-পত্ৰ- ৩, তালিকা নং ৩.৯/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে
আলোচনামৰ্মে।

এতেকে দেখা গ'ল যে ৰামসৰোবৰ জে এফ এফ চিত বনাথল এলেকাত
তলত উল্লেখ কৰা পৰিচৰ্যামূলক কাৰ্যব্যৱস্থাৰ প্ৰয়োজন আছে।—

(ক) বীজ সিঁচা, (খ) বৃক্ষৰোপণ, নিকোৱা, (গ) প্ৰতিৰোধী বেৰ নিৰ্মাণ, (ঘ) সামাজিক প্ৰতিৰোধ বেছ

৪.৩ বনাথল বিকাশ পরিকল্পনা : আগতীয়া কাম আৰু প্ৰস্তুতি :

পৰিচয়া/প্ৰতিপালন	বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগীয়া আঁচনিৰ মাটিকালি (হেষ্টৰ)	খণ্ড খণ্ডকৈ বৃক্ষৰোপণ বা অগ্ৰাধিকাৰ	প্ৰজাতি	ব্যৱধান মিটাৰ × মিটাৰ
প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰৱৃজ্জীৱিত কৰণত সহযোগিতা (মাজে মাজে বৃক্ষৰোপণ)			শাল, টিক, গমাৰী	৪ মিঃ × ৪মিঃ
খণ্ড খণ্ডকৈ বৃক্ষৰোপণ	২০০	সৰ্বোচ্চ	শাল, টিক, গমাৰী, শিচু, ঘোৱানিম,	৩ মিঃ × ৩মিঃ ২ মিঃ × ২মিঃ
নিম, আমলখি, মহুৱা, বাহেৰা (ঔষধি গুণ্যুক্ত গছ বোপণ)	৫০	সৰ্বোচ্চ	এনটিএফপি	২ মিঃ × ২মিঃ
বৃক্ষৰোপণ	—	—	—	—
প্ৰত্যক্ষ বৃক্ষৰোপণ	—	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—	—
মুঠ মাটিকালি (হেষ্টৰ)	২৫০	—	—	—

(উৎস : প্ৰ-পত্ৰ- ৩, তালিকা নং- ৩.৮/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে
আলোচনামৰ্মে)

৪.৪ বনাথল উন্নয়ন : কাৰ্য আঁচনি

শালসহ অন্যান্য গচ্ছপুলি খণ্ড খণ্ড হিচাপে বোপণ কৰাৰ কাৰ্য আঁচনি—
বৃক্ষৰোপণ আঁচনিৰ নাম : শালসহ অন্যান্য গছ খণ্ড খণ্ডকৈ বোপণ (ৱৰক প্লেটেচন)
বৃক্ষৰোপণৰ সময়-কাল : ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬লৈ (১০ বছৰ)
বৃক্ষৰোপণ এলেকা : ১০০ হেষ্টৰ।
বৃক্ষৰোপণৰ ব্যৱধান : ৩ মিঃ × ৩ মিঃ - ১,১০০ গচ্ছপুলি প্ৰতি হেষ্টৰত
গচ্ছপুলি বোপণ প্ৰতি বছৰত : ১,১০,০০০ (বছৰি আনুমানিক ৪৪০০০)
বৃক্ষৰোপণৰ বাবে খণ্ড এলেকা : ৪টা (প্ৰতিটো খণ্ডত ২৫ হেষ্টৰকৈ)
প্ৰজাতি : শালসহ গমাৰী, শিচু, তিতাচপা ইত্যাদি।
মূল্য : এপিএফবিচিএছৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত (প্ৰতি ২ বছৰত ২০ শতাংশ বৃদ্ধি)

বিভীঘ বৰ্ষ	কাৰ্যব্যৱস্থা
২০১৬-১৭	পুনৰৱৃজ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত ঠাই চিনাক্তকৰণ, প্ৰাকৃতিকভাৱে গচ্ছপুলি উৎপাদনৰ সন্তাৱনীয়তা পৰীক্ষা, বতৰৰ প্ৰতিকুল প্ৰভাৱ বা ইয়াৰ চাপ নিৰ্ধাৰণ, ১০০ হেষ্টৰৰ কম হ'ব নালাগিব। ডিচেম্বৰ- জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা নিৰ্ধাৰণ, ৪টা খণ্ডত মাটিকালি ভাগ কৰা, মাটি চহোৱা বা উপযুক্ত ধৰণে বিকশাই তোলা, উৎপাদনক্ষম কৰা, মাটিৰ কামৰ বাবে ১০০০ টকা প্ৰতি হেষ্টৰ।
২০১৭-১৮*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষৰোপণ ৩ মিঃ × ৩ মিঃ, ১,১১১ গচ্ছপুলি প্ৰতি হেষ্টৰত এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকৰণ।
২০১৮-১৯*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষৰোপণ ৩ মিঃ × ৩ মিঃ, ১,১১১ গচ্ছপুলি প্ৰতি হেষ্টৰত এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকৰণ প্ৰথম অলাগতিয়াল গছ-বন আঁতৰোৱা/নিকাকৰণ কৰা : প্ৰথম বছৰত বোপণ কৰা গছৰ অলাগতিয়াল ঠাল-ঠেঙুলি, অন্য মৃত বন-লতা আদি চাফা কৰা।

২০১৯-২০*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ৩ মিঃ×৩ মিঃ ১,১১১ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত, এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিকৰণ। দ্বিতীয় নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।
২০২০-২১*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ৩ মিঃ×৩ মিঃ ১,১১১ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত, এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিকৰণ। তৃতীয় নিকাকৰণ
২০২১-২২*	চতুর্থ নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিকাকৰণ।
২০২৫-২৬ *	অষ্টম নিকাকৰণ।

* প্রতি ৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে বনাঞ্চলৰ গুণমান ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে নিকা কৰা আৱশ্যক।

হাৰউড (Harwood) জাতীয় গচ্ছ সানমিহলি (MHWP) বৃক্ষরোপণ আঁচনি—টিক আদি গচ্ছ সৈতে আন খৰিৰ বাবে গচ্ছ আৰু বাঁহ গচ্ছ বোপণ।

বৃক্ষরোপণ আঁচনিৰ নাম	ঃ খণ্ড এলেকা বৃক্ষরোপণ (লুক প্লেটেচন)— টিক আদি গচ্ছ সৈতে আন খৰিৰ বাবে গচ্ছ আৰু বাঁহ গচ্ছ বোপণ।
বৃক্ষরোপণৰ সময়-কাল	ঃ ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬লৈ (১০ বছৰ)
বৃক্ষরোপণ এলেকা	ঃ ১০০ হেস্ট্রে।
বৃক্ষরোপণৰ ব্যৱধান	ঃ ২ মিঃ × ২ মিঃ - ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত
গচ্ছপুলি ৰোপণ প্রতি বছৰত	ঃ ২,৫০,০০০ (বার্ষিক আনুমানিক প্রায় ৬২,৫০০)
বৃক্ষরোপণৰ বাবে খণ্ডৰ সংখ্যা	ঃ ৪টা (২৫ হেস্ট্রে হিচাপত)
প্ৰজাতি	ঃ এজাৰ, কৈৰে, খয়েৰ, শিচু, জিয়া, অৰ্জুন, ঘোৰানিম, বাঁহ(জাতি, কাকো, ভলুকা, বিজুলী) ইত্যাদি।

বিত্তীয় বৰ্ষ	কাৰ্যব্যৱস্থা
২০১৬-১৭	পুনৰুজ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত ঠাই চিনাক্তকৰণ, প্রাকৃতিকভাৱে গচ্ছপুলি উৎপাদনৰ সন্তাৱনীয়তা পৰীক্ষা, বতৰৰ প্রতিকূল প্ৰভাৱ বা ইয়াৰ চাপ নিৰ্ধাৰণ, ১০০ হেস্ট্রেৰ কম হ'ব নালাগিব। ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা নিৰ্ধাৰণ, ৪টা খণ্ডত মাটিকালি ভাগ কৰা, মাটি চহোৱা বা উপযুক্ত ধৰণে বিকশাই তোলা, উৎপাদনক্ষম কৰা, মাটিৰ কামৰ বাবে ১০০০ টকা প্রতি হেস্ট্রে।
২০১৭-১৮*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ, ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিকৰণ।
২০১৮-১৯*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ, ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিকৰণ পঞ্চম নিকাকৰণ, অলাগতিয়াল গচ্ছ-বন আঁতৰোৱা/নিকাকৰণ কৰা।
২০১৯-২০*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ, ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত, এপ্রিল-জুন মাহৰ সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিকৰণ। দ্বিতীয় নিকাকৰণ, পূৰ্বৰ বছৰৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।

২০২০-২১*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ, ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত, এপ্রিল-জুন মাহের সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকরণ। তৃতীয় নিকাকরণ।
২০২১-২২*	চতুর্থ নিকাকরণ, পূর্বের বছরের মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা করা।
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিকাকরণ, পূর্বের বছরের মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা করা।
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিকাকরণ, পূর্বের বছরের মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা করা।
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিকাকরণ।
২০২৫-২৬ *	অষ্টম নিকাকরণ।

* প্রতি ৫ বছরের মূরে মূরে বনাঞ্চলের গুণমান নিয়ন্ত্রণ ব্যবস্থাপনার বাবে নিকাকরণ ব্যবস্থা আবশ্যিক।

(উৎস : প্র-পত্র-৩ তালিকা নং ৩.১০/সমুদায়ের সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণের কার্য আঁচনি— কাঠবিহান বনজ উৎপাদন (এন টি এফ পি)

বৃক্ষরোপণ আঁচনির নাম	ঃ এন টি এফ পি বৃক্ষরোপণ
বৃক্ষরোপণ সময়-কাল	ঃ ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬গৈলে (১০ বছৰ)
বৃক্ষরোপণ এলেকা	ঃ ৫০ হেস্ট্রে।
বৃক্ষরোপণের ব্যৱধান	ঃ ২ মিঃ × ২ মিঃ - ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত
গচ্ছপুলির সংখ্যা	ঃ ১,২৫,০০০ (বার্ষিক প্রায় ৩১,২৫০)
বৃক্ষরোপণের বাবে খণ্ড এলেকা	ঃ ৪টা (প্রতিটো খণ্ডত ২৫ হেস্ট্রেকৈকে)
প্রজাতি	ঃ আমলাখি, শিলিখা, ভোমোৰা, বাহেৰা, আম, মধুবিভাম, নিম, অর্জুন আদি।

বিত্তীয় বর্ষ	কার্যব্যৱস্থা
২০১৬-১৭	পুনৰজীবিতকরণের বাবে উপযুক্ত ঠাই চিনাক্তকরণ প্রাকৃতিকভাৱে গচ্ছপুলি উৎপাদনের সম্ভাৱনীয়তা পৰীক্ষা বতৰে প্রতিকূল প্ৰভাৱ বা ইয়াৰ চাপ নিৰ্ধাৰণ ৫০ হেস্ট্রেৰ কম হ'ব নালাগিব। ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা নিৰ্ধাৰণ ৪টা খণ্ডত মাটিকালি ভাগ কৰা, মাটি চহোৱা বা উপযুক্ত ধৰণে বিকশাই তোলা, উৎপাদনক্ষম কৰা, ও ডাল তাঁৰে কাঁইটীয়া বেৰ নিৰ্মাণ, ২৮০০ আৰ এম @ ৫৬.৩৬ আৰ এম ইত্যাদি।
২০১৭-১৮*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত এপ্রিল-জুন মাহের সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকরণ।
২০১৮-১৯*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত এপ্রিল-জুন মাহের সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকরণ প্ৰথম অলাগতিয়াল গচ্ছ-বন আঁতৰোৱা-নিকাকরণ কৰা : প্ৰথম বছৰত রোপণ কৰা গচ্ছ অলাগতিয়াল ঠাল-ঠেঙুলি, অন্য মৃত বন-লতা আদি চাফা কৰা।
২০১৯-২০*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত এপ্রিল-জুন মাহের সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকরণ। দিতীয় নিকাকরণ, পূৰ্বেৰ বছৰেৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।
২০২০-২১*	খণ্ড এলেকাত বৃক্ষরোপণ ২ মিঃ × ২ মিঃ ২,৫০০ গচ্ছপুলি প্রতি হেস্ট্রেত এপ্রিল-জুন মাহের সময়ত, জি পি এছত চিহ্নিতকরণ। তৃতীয় নিকাকরণ, পূৰ্বেৰ বছৰেৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।
২০২১-২২*	চতুর্থ নিকাকরণ, পূৰ্বেৰ বছৰেৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিকাকরণ, পূৰ্বেৰ বছৰেৰ মৃত গচ্ছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।

২০২৩-২৪*	ষষ্ঠি নিকাকরণ, পূর্বৰ বছৰৰ মৃত গছ, বন-লতা আদি উঘালি চাফা কৰা।
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিকাকরণ।
২০২৫-২৬ *	অষ্টম নিকাকরণ।

৪.৫ গচ্ছপুলি প্রতিপালন আঁচনি (Nursery)

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ বাবে গচ্ছপুলি প্রতিপালন (Nursery) আঁচনি নিৰ্ভৰ কৰিছে নিম্নোক্ত ধৰণৰ নাৰ্ছাৰীৰ পৰা।

(ক) জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ নাৰ্ছাৰী (বিভাগীয় নাৰ্ছাৰীকে ধৰি) তলত সবিশেষ দিয়া হ'ল—

জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰী (গচ্ছপুলি প্রতিপালন কৰা ঠাই)

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰী সম্পর্কত তলৰ তালিকাত সবিশেষ দাঙি ধৰা হ'ল। ইয়াৰ লগত আছে জে এফ এম চিৰ সৈতে জড়িত বিভাগীয় নাৰ্ছাৰীৰ তথ্য—

তালিকা নং- ১১ (ক) : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰীসমূহ

নাৰ্ছাৰীৰ স্থান	প্ৰজাতি	প্রতিপালন বৰ্ষ	বীজ ৰোপণৰ সংখ্যা	মন্তব্য
গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	প্ৰধান— শাল, টিক	২০১৬-১৭	৩৭,০০০	২০১৭-১৮ বৰ্ষত গচ্ছপুলি বিতৰণ
	সহযোগী গছ— গমাৰী, শিচু, তিতাচপা, ঘোৱানিম, খয়েৰ ইত্যাদি		৩৭,০০০	
	এন টি এফ পি		৫০,০০০	
	প্ৰধান— শাল, টিক	২০১৭-১৮	৩৭,০০০	২০১৮-১৯ বৰ্ষত গচ্ছপুলি বিতৰণ
	সহযোগী গছ— গমাৰী, শিচু, তিতাচপা, ঘোৱানিম, খয়েৰ ইত্যাদি		৩৭,০০০	
	এন টি এফ পি		৪৫,০০০	
	প্ৰধান— শাল, টিক	২০১৮-১৯	৩৭,০০০	২০১৯-২০ বৰ্ষত গচ্ছপুলি বিতৰণ
	সহযোগী গছ— গমাৰী, শিচু, তিতাচপা, ঘোৱানিম, খয়েৰ ইত্যাদি		৩৭,০০০	
	এন টি এফ পি		৪০,০০০	
	প্ৰধান— শাল, টিক	২০১৯-২০	৩৭,০০০	২০২০-২১ বৰ্ষত গচ্ছপুলি বিতৰণ
	সহযোগী গছ— গমাৰী, শিচু, তিতাচপা, ঘোৱানিম, খয়েৰ ইত্যাদি		৩৭,০০০	
	এন টি এফ পি		৪০,০০০	

(উৎস : প্ৰ-পত্ৰ-৩ তালিকা নং ৩.১১/সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

৪.৬ প্রতিপালন ব্যবস্থাপনা আঁচনি— ১০ বছর

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ অধীনত গচ্ছপুলি প্রতিপালন ব্যবস্থাপনা আঁচনি তলৰ তালিকাত দাঙি ধৰা হ'ল। সম্পূর্ণ ১০ বছৰৰ বাবে ইয়াক সামৰি লোৱা হৈছে—

(ক) উপযুক্ত মানৰ কাঠৰ বাবে শাল, টিক, অন্যান্য প্ৰজাতিৰ গচ্ছপুলি ৰোপণ

তালিকা নং— ১২ (ক) ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ গচ্ছপুলি ৰোপণ আৰু প্রতিপালন ব্যবস্থাপনা আঁচনি

বছৰ	প্রতিপালন পৰিচয়ী
২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬	শাল গচ্ছৰ সৈতে অন্যান্য সহযোগী গচ্ছপুলি ৰোপণ কৰিবলৈ খণ্ড এলেকা ভিত্তিত যুগ্মতোৱা কাৰ্যব্যবস্থা অনুসৰি
২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬	টিক গচ্ছৰ সৈতে সহযোগী গচ্ছপুলি, বাঁহ গচ্ছ, খৰিৰ বাবে গচ্ছ আদিৰ লগতে খণ্ড এলেকা ভিত্তিত যুগ্মতোৱা HARWOOD প্ৰজাতিৰ বৃক্ষৰোপণ কাৰ্যব্যবস্থা অনুসৰি

(উৎস : সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

(খ) বাঁহ গচ্ছঃ

তালিকা নং— ১২ (খ) ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিত বাঁহ গচ্ছ ৰোপণ আৰু প্রতিপালন ব্যবস্থাপনা আঁচনি

বছৰ	প্রতিপালন পৰিচয়ী
২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬	টিক গচ্ছৰ সৈতে সহযোগী গচ্ছপুলি, জুই খৰিৰ বাবে বাঁহ গচ্ছ আদি HARWOOD প্ৰজাতিৰ গচ্ছপুলিৰ আৰু সানমিহলি বৃক্ষৰোপণ, খণ্ড এলেকা ভিত্তিত যুগ্মতোৱা কাৰ্যব্যবস্থা আঁচনি অনুসৰি

(উৎস : সমুদায়ৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

(গ) খৰিৰ বাবে বৃক্ষৰোপণ

তালিকা নং— ১২ (গ) ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিত জুই খৰিৰ বাবে বৃক্ষৰোপণ, প্রতিপালন ব্যবস্থাপনা আঁচনি

বছৰ	প্রতিপালন পৰিচয়ী
২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ	খণ্ড এলেকা ভিত্তিত যুগ্মতোৱা সানমিহলি HARWOOD প্ৰজাতিৰ বৃক্ষৰোপণ কাৰ্যব্যবস্থা আঁচনি অনুসৰি— টিকসহ আন সহযোগী গচ্ছ, খৰিৰ বাবে বাঁহ গচ্ছ।

(উৎস : সমুদায়ৰ সদস্য তথ্য বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

(ঘ) এন টি এফ পি/গ্ৰষ্ঠি গুণসম্পন্ন বৃক্ষৰোপণ

তালিকা নং— ১২ (ঘ) ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিত এন টি এফ পিৰ প্রতিপালন ব্যবস্থাপনা আঁচনি/গ্ৰষ্ঠি গচ্ছপুলি ৰোপণ

বছৰ	প্রতিপালন পৰিচয়ী
২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ	কাঠবিহীন বনজ উৎপাদনৰ বাবে খণ্ড এলেকা ভিত্তিত যুগ্মতোৱা কাৰ্য আঁচনি অনুসৰি

(উৎস : সমুদায়ৰ সদস্য তথ্য বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

৪.৭ অন্যান্য কাৰ্যব্যবস্থা আঁচনি

ৰামসৰোবৰ জে এফ চিৰ বাবে যুগ্মতোৱা অন্যান্য কাৰ্যব্যবস্থা আঁচনি উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা নং— ১৩ : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ অন্যান্য ব্যবস্থাপনা আঁচনি

কার্যব্যৱস্থা	প্রয়োজন আছে/নাই	দায়িত্বভাব	মাহ/বছর	এলেকা (হেক্টের)
তেনে পরিকল্পনা নাই	—	—	—	—

(উৎস : প্র-পত্র-৩, তালিকা নং- ৩.১৩/সমুদায়ৰ সদস্য তথা বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

৫ ফলাফলৰ সন্তারনা

এই উপ-খণ্ডটোত ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলে গ্ৰহণ কৰা বন সংৰক্ষণ ব্যৱস্থাপনাৰ ফলত পাৰ পৰা লাভালাভ আৰু পাৰম্পৰিক ব্যৱহাৰিক স্বত্ব লাভৰ বাবে সহযোগিতা (বিতৰণ) ব্যৱস্থাপনা সম্পর্কে আলোচিত হৈছে—

৫.১ কাঠ আৰু ঘাঁহ-বন সন্দৰ্ভত ফলাফলৰ সন্তারনা —

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ ফলাফলৰ সন্তারনা সম্পৰ্কত নিম্নোক্ত তালিকা প্ৰস্তুত কৰা হ'ল। বনাঞ্চল বিকাশ আঁচনিৰ অধীনত জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলে লোৱা বন সংৰক্ষণ ব্যৱস্থাপনাৰ পৰা উল্লেখ কৰা ধৰণে সন্তারিত ফলাফলৰ তালিকা—

তালিকা নং— ১৪ : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলে বন সংৰক্ষণৰ বাবে লোৱা ব্যৱস্থাবলীৰ সন্তারিত ফলাফল—

সামগ্ৰী তালিকা	মাহ	বছৰ (উল্লিখিত)	পৰিমাণ
খৰি	বছৰজুৰি	২০২১-২২	বছৰি ২ কুইণ্টল/প্ৰতিঘৰ
গৃহ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	বছৰজুৰি	২০২৫-২৬	বছৰি ২-৩ ডালকৈ/প্ৰতিঘৰ
অন্য কাৰ্য সম্পাদনৰ বাবে সৰু কাঠ	বছৰজুৰি	২০২৫-২৬	বছৰি ৬-৭ ডাল/প্ৰতিঘৰ
বাঁহ		২০১৭-১৮ৰ পৰা	১০০ ডাল
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ গছ আৰু ঘাঁহ- বন পশু খাদ্যৰ বাবে			
এন টি এফ পি	জুন-জুনাই	২০২১-২২ৰ পৰা	১ এম টি
মজুৰি	বৃক্ষৰোপণ আৰু নিকাকৰণৰ সময়ত	২০১৬-১৭ৰ পৰাই	—
অন্যান্য	—	—	—

(উৎস : প্র-পত্র-৩, তালিকা নং- ৩.১৪/সমুদায়ৰ সদস্য তথা বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

৫.২ সহযোগিতা (বিতৰণ) ব্যৱস্থাপনা—

ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ মাজত ফলাফল সহযোগিতা (বিতৰণ) ব্যৱস্থাপনাৰ ধৰণ উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা নং— ১৫ : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ বাবে ফলাফল সহযোগিতা ব্যৱস্থাপনা

প্ৰক্ৰিয়া	উৎপাদিত সামগ্ৰী
সমানভাৱে উপভোগ কৰিব	এন টি এফ পি
সদস্যসকলে মুকলিভাৱে সংগ্ৰহ কৰিব	খৰি
অন্যান্য প্ৰক্ৰিয়া	এন টি এফ পি সামগ্ৰীৰ প্ৰসংস্কৰণ

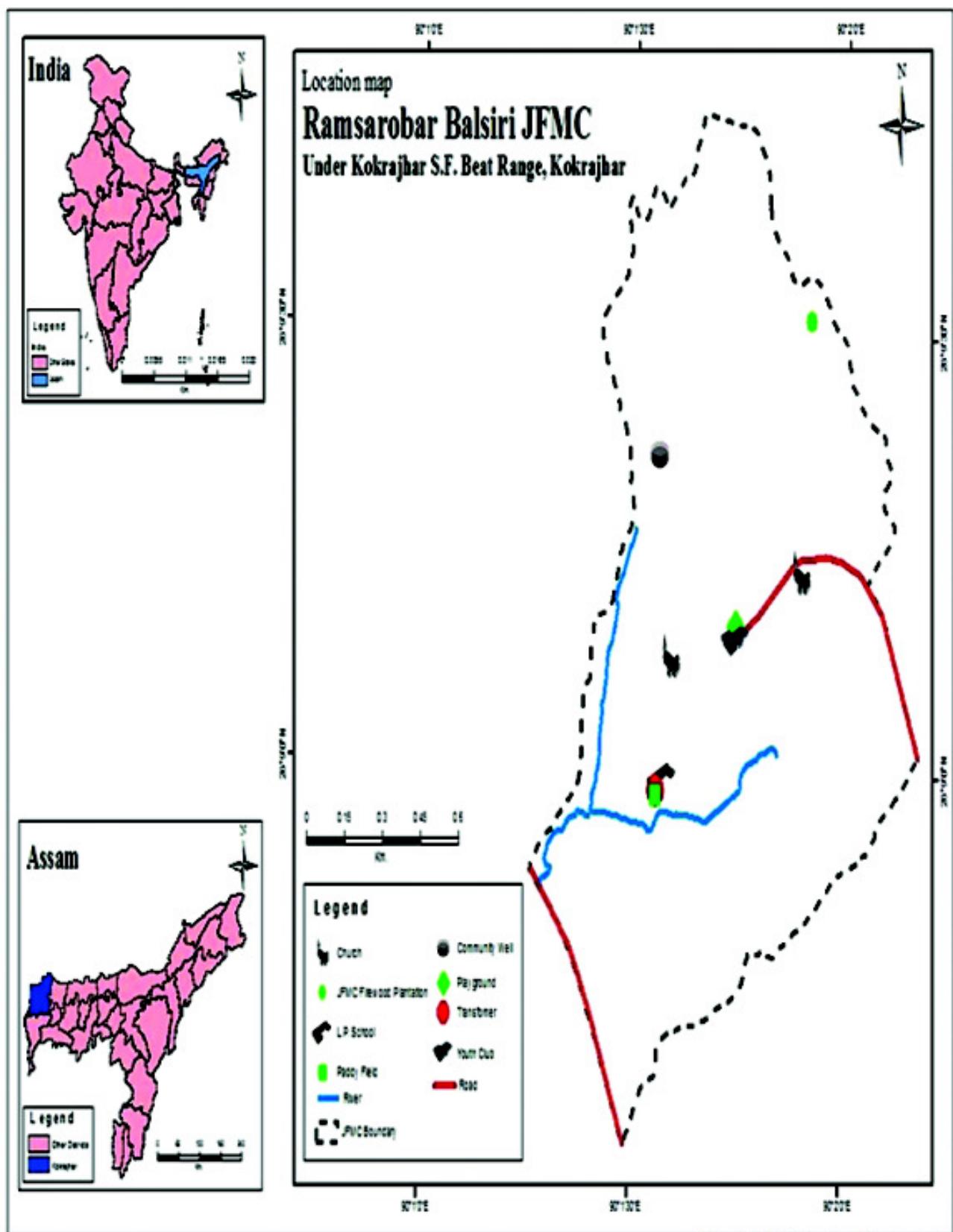
(উৎস : প্র-পত্র-৩, তালিকা নং- ৩.১৫/সমুদায়ৰ সদস্য তথা বন বিভাগৰে আলোচনামৰ্মে)

৬ অতিরিক্ত সূচীৰ তালিকা

অতিরিক্ত অনুসূচী সংখ্যা	শিরোনাম	পৃষ্ঠা
১	মানচিত্র গাঁও এলেকার মানচিত্র গাঁৱৰ সম্পদবাজিৰ মানচিত্র গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্র আৱাসীয় এলেকার মানচিত্র	২৮ ২৯ ৩০ ৩১
২	গাঁওবাসীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা মাটিৰ মানচিত্র (GIS)	৩৪
৩	পি আৰ এ অনুশীলন	৩৫
	সামাজিক তথ্য নিৰূপণ সম্পদৰ ক্ৰম তালিকা সময় নিৰ্ধাৰিত পৰ্যালোচনা ঝাতু সম্পকীয় জীৱিকা সম্পত্তিৰ শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ ভেন চিত্ৰ চপাটি চিত্ৰ	৩৫ ৩৭ ৩৯ ৩৯ ৪২ ৪৩ ৪৪
৪	ফটো	৪৫-৪৬
৫	জে এফ এম চি সদস্যৰ তালিকা	৪৭
৬	সম্পূৰ্ণ তালিকা (প্ৰপত্ৰ-১ৰ পৰা ৪লৈ) তালিকা সংখ্যা ১-৩৭	৪৮-৫৭

অতিরিক্ত অনুসূচি- ১

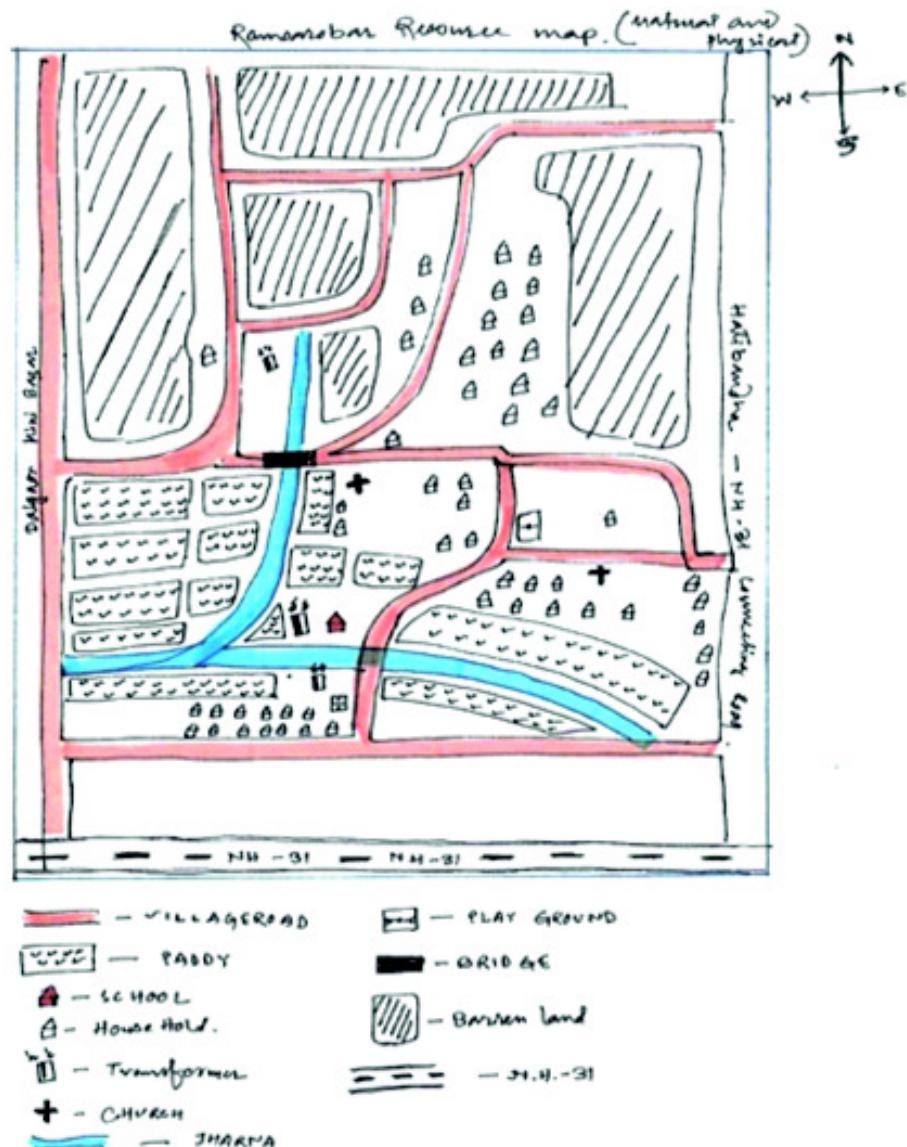
এলেকার মানচিত্র

Prepared by: Indian Institute of Entrepreneurship

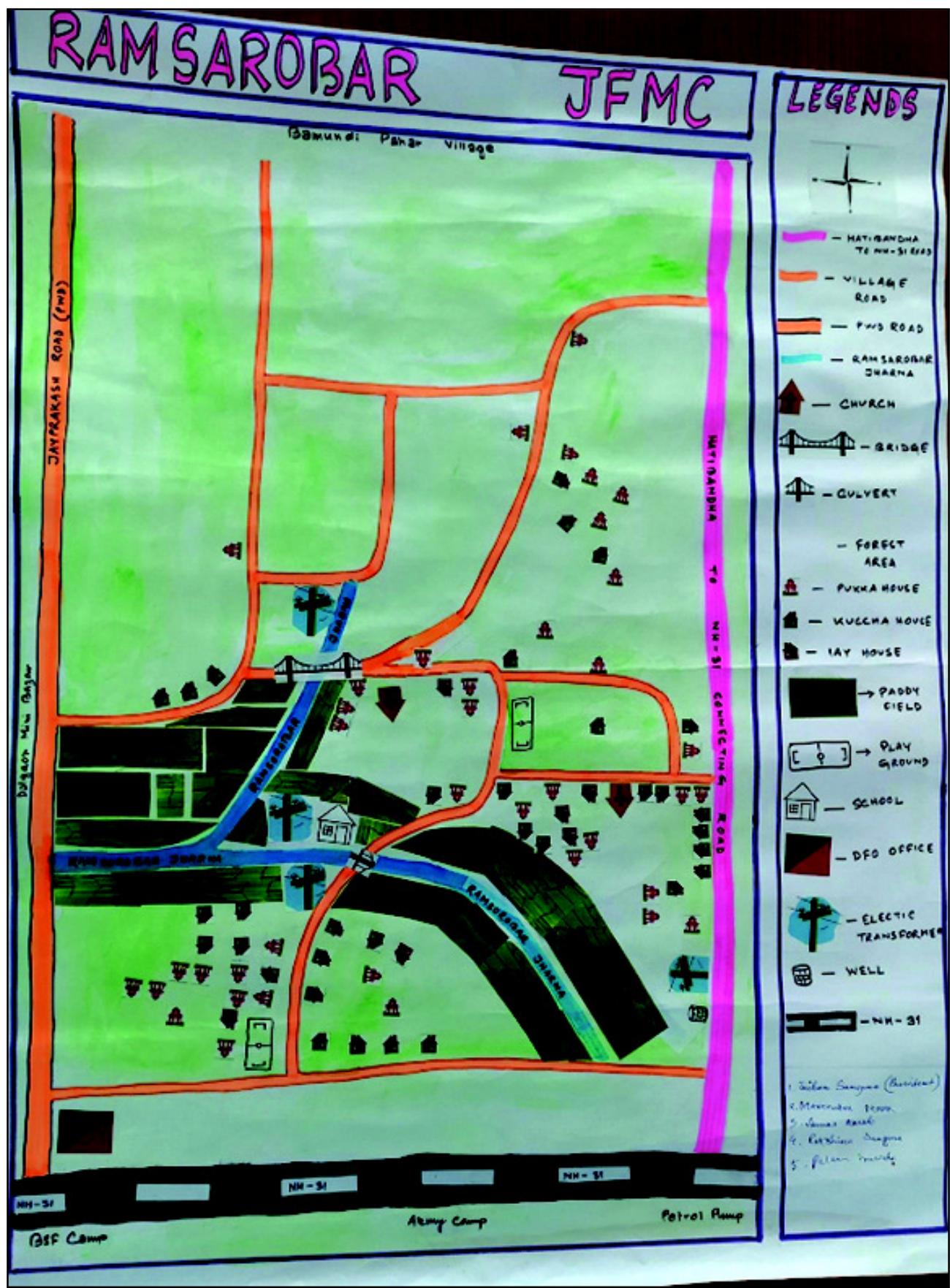
সম্পদবাজির মানচিত্র

R.S

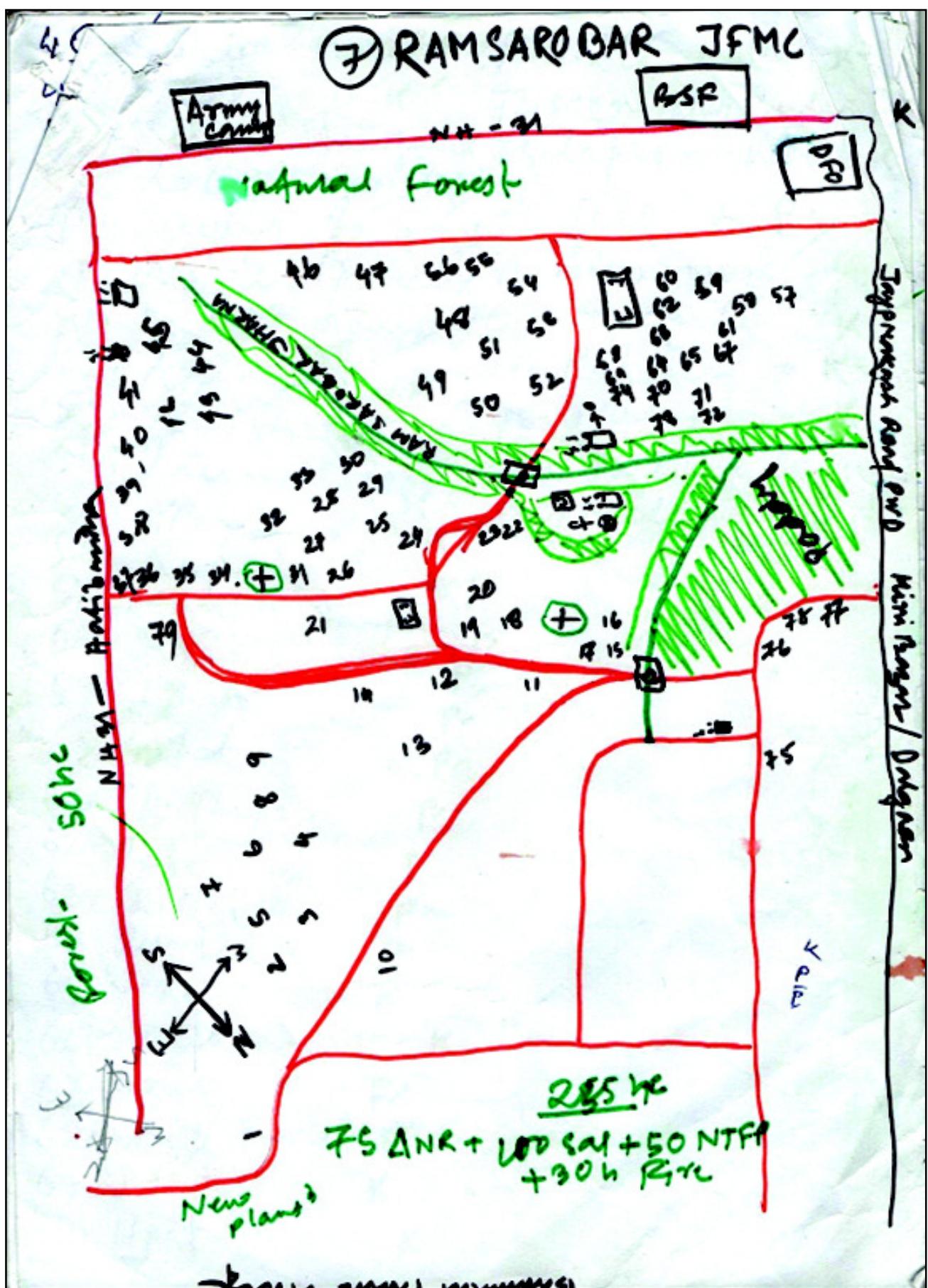

1. Tuiben Sangma (President)
 2. Marendra Marak
 3. James Manoh
 4. Rakshima Sangma
 5. fallen man

সামাজিক মানচিত্র

আরাসীয় এলেকার মানচিত্র

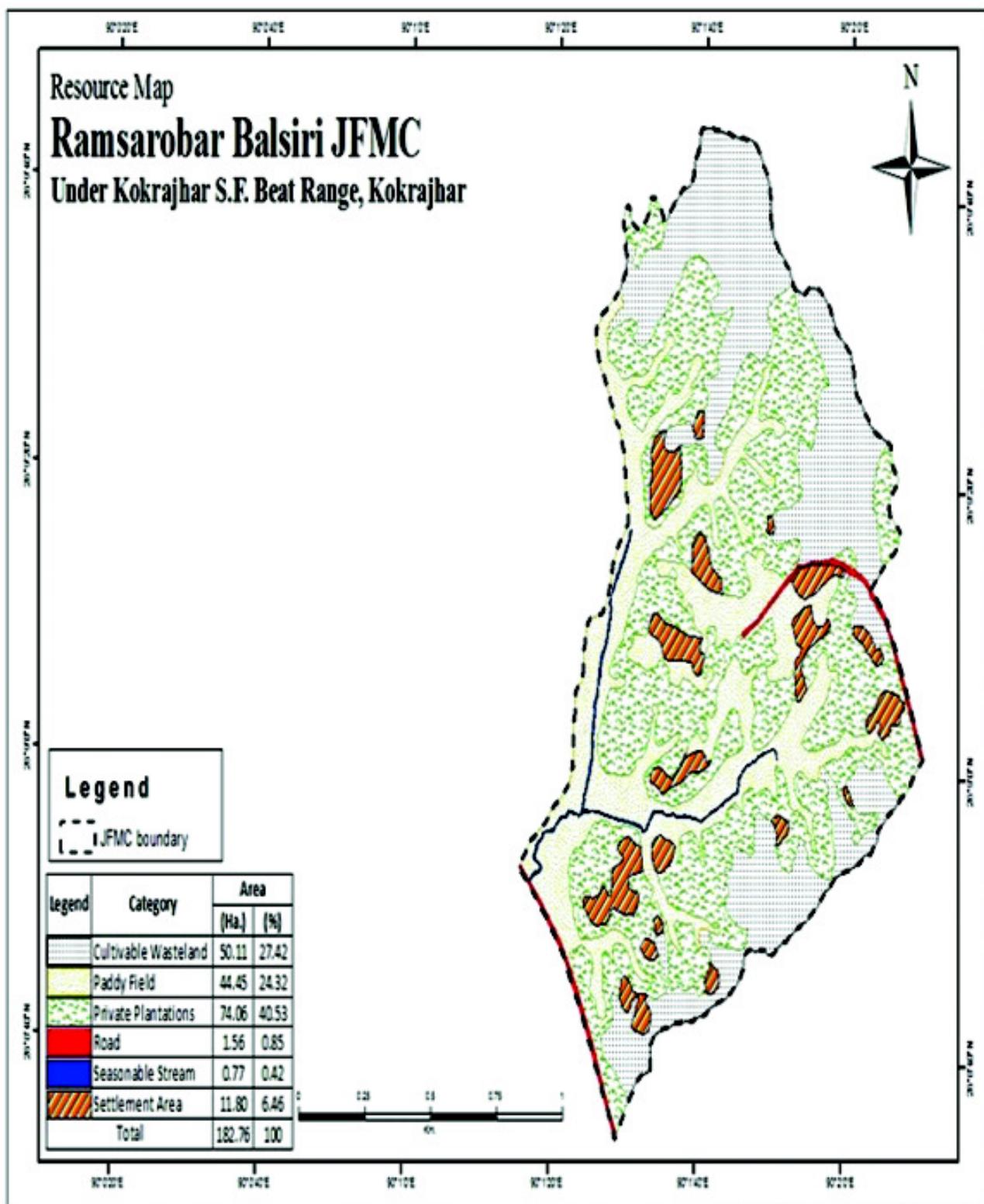
Ram Sanatorium Bokaro JPMC

1. Tribon Sangma	P	(21) Chilat Sangma
2. Rupin	" P	22. Rajori Marak K
③ Biraj	" K	23. Minati "
4. Mutri	" K	24. Puriswari "
5. Sonamti	" P	25. Nitisen "
6. Beniswari	" P	26. Puram "
7. Medini	" P	27. Bipul I
8. Timor	" K	28. Jen "
9. Timari	" P	29. Newla Sangma K
10. Jems	P	30. Aroyon Marak K
11. Kerol	Marak P	31. Mojen Sangma I
12. Danen	" K	32. Manen Marak P
13. Rial	Marak P	33. Manchi Sangma P
14. Kripay	Sangma	34. Rengoni Sangma K
15. Unit	Marak P	35. Temoth Sangma K
16. Rajeswar	Marak P	36. Lakwin "
17. Retindon	Marak P	37. Dolish Marak P
18. Goshen	Sangma	38. Nibban Sangma K
19. Plandra	Marak P	39. Chorin Sangma K
20. Sarma	Marak P	40. Waferson "
		41. Jhos "
		42. Sunit "
		43. Premesh "
		44. Babili "
		P.T.O

66.	Marah	P	71. Ubil Marah	K
67.	Uef	u K	72. Moneswar Sargun	K
68.	Sejen	Sargun	73. Dapsoor	Marah K
69.	Lolita	Marah	74. Tito	u P
70.	Dungs	Sargun	75. Bijuunen	Sargun
71.	Oojin	Marah	76. Gorante	u P
72.	Deri	Sargun	77. Rabine	u K
73.	Akanaad	u K	78. Naregan	u K
74.	Tenish	u K	79. Putime	Sargun
75.	Lolen	Marah	80. Millip	u K P
76.	Mejin	u K		
77.	Repri	u K		
78.	Manit	Sargun		
79.	Sita	P		
80.	Ishak	"	P	
81.	Ashok	"	P	
82.	T.B. Thapa	,	P	
83.	Teji	Marah	I	
84.	Gehsi	"	P	
85.	Prossia	"	P	
86.	Jeri	"	K	
87.	Nelson	Sargun	K	
88.	Onil	"	P	
89.	Xip	Marah	P	
90.	Prodip	"	K	
91.	Hpal	Sargun	K	

অতিরিক্ত অনুসূচি- ২

জে এফ এম চির মাটিৰ মানচিত্ৰ (GIS)

Prepared by: Indian Institute of Entrepreneurship

অতিরিক্ত অনুসূচি- ৩

পি আৰ এ কাৰ্যব্যৱহাৰ

অংশগ্রহণকাৰীসকলৰ মতামত গ্ৰহণ অনুশীলনৰ স্থান আৰু সময়

অংশগ্রহণকাৰীৰ সংখ্যা	৩০
সময়	আবেলি ২ বজা, ১৩ জুন, ২০১৬
স্থান	ত্ৰিবেন চাঁমাৰ গৃহত

তালিকা নং- ৩.১ ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ গাঁওখনৰ সবিশেষ তথ্য

ক্রমিক নং	গাঁৱৰ নাম	আৱাস	জনসংখ্যা		
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
১	ৰামসৰোবৰ	৮০	৩৬৬	২০৬	১৬০

উৎসঃ ক্ষেত্ৰ এলেকো সমীক্ষা

পি আৰ এ অনুশীলনৰ বাবে বিভিন্ন পদ্ধতি ব্যৱহাৰ :

- (ক) সামাজিক মানচিত্ৰ
- (খ) সম্পদৰ শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ
- (গ) নিৰ্ধাৰিত সময়সূচীৰ পৰ্যালোচনা
- (ঘ) ঝাতু সংযোজিত কৰ্মৰাজিৰ পৰ্যালোচনা
- (ঙ) চপাটি চিত্ৰ

৩.১ সামাজিক মানচিত্ৰ

সামাজিক মানচিত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিৰ আৰ্থ-সামাজিক দিশসমূহৰ সম্পৰ্কত বাস্তৱ স্থিতিৰ পৰ্যালোচনাৰ বাবে। ইয়াত আৱাসীসকলৰ ভূমিস্থতিৰ ধৰণ, স্থানীয় বিদ্যালয়ৰ সংখ্যা, সামাজিক আন্তঃগাঁথনি আৰু আৱাসীসকলৰ ধৰ্মীয় বিশ্বাস আদি সামৰি লোৱা হৈছে। এই এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ সুৰক্ষা আৰু বৃদ্ধিৰ বাবে জনসমুদায়টোৰ মাজত সজাগতা সৃষ্টি কৰাৰ উদ্দেশ্যে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নকাৰী দলে প্ৰচেষ্টা হাতত লয়। গাঁওখনৰ সমুদায় প্ৰেক্ষাগৃহত আয়োজন কৰা পি আৰ এ অনুশীলন প্ৰক্ৰিয়াত গাঁওখনৰ সকলো আৱাসীয়ে অংশগ্রহণ কৰে। অংশগ্রহণকাৰী সদস্যসকলে এই পি আৰ এ প্ৰক্ৰিয়াত উৎসাহজনকভাৱে অংশগ্রহণ কৰা দেখা যায়।

সামাজিক আৰু সম্পদৰাজিৰ মানচিত্ৰ প্ৰস্তুতকৰণৰ বাবে গাঁওখনৰ সামগ্ৰিক দিশ সামৰি লোৱাত গাঁওবাসীৰ সহায় লোৱা হয়। এই মানচিত্ৰ প্ৰস্তুতকৰণত গাঁওবাসীয়ে স্বতঃস্ফূর্তভাৱে সহযোগ কৰে। সকলো গাঁওবাসীয়ে মানচিত্ৰত দেখুওৱা নিজৰ নিজৰ আৱাসসমূহ চিনান্ত কৰিবলৈ সক্ষম হয়। মানচিত্ৰ প্ৰস্তুত কৰাৰ পাছত ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নকাৰী দলটোৱে আৱাসসমূহৰ বিতং তথ্য, যেনে— সম্পূৰ্ণ পকী ঘৰ, আধা কেঁচা-আধা পকী, ইন্দিৰা আৱাস যোজনাৰ ঘৰ আৰু সম্পূৰ্ণ কেঁচা ঘৰৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰে।

তালিকা নং ৩.২ গাঁৰৰ সবিশেষ তথ্য

সামাজিক তথ্য	গাঁও	ৰামসোৱৰ
	বিশদ বিৱৰণ	সংখ্যা
	মুঠ জনসংখ্যা	৩৬৬
	পুৰুষ	২০৬
	মহিলা	১৬০
	মুঠ আৱাস	৬২
	পক্ষী ঘৰ	৩৭
	কেঁচা ঘৰ	৩৮
	আই এ রাই আৱাস	৫
উজ্জেব্বলীয় ক্ষেত্ৰ	দলঃ	১
	জান	১
	পি ডেলিউডি পথ	১
	খেলপথাৰ	২
	কালভার্ট	১
	ট্ৰেন্সফৰ্মাৰ	৪
	ৰাজগুৰা প্ৰেক্ষাগৃহ	১
	বিদ্যালয়	১
	গিৰ্জা	২
	কুঁৰা	১

সামাজিক মানচিত্রত প্রাপ্তি

- ◆ অংশগ্রহণকাৰীসকলে সামাজিক মানচিত্রত গাঁওখনৰ সকলো আৱাসৰ ভিতৰত ৪৬.২৫ শতাংশ পকী ঘৰ আৰু ৪৭.২৫ শতাংশ আধা পকী বা কেঁচা ঘৰ হিচাপে চিনান্ত কৰিছে। গাঁওখনত ৫টা ইন্দিৰা আৱাস যোজনাৰ ঘৰ আছে।
- ◆ আৱাসী এলেকাটোৰ শ্ৰেণী বিভাজিত ঘৰসমূহৰ বাদে আন গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান, যেনে— বিদ্যালয় আৰু খেলপথাৰ, জান, কুঁৰা, মথাউৰি, কালভার্ট আৰু দলং আদিও ৰেখাংকিত কৰা হৈছে।
- ◆ গাঁওখনত খোৱাপানী তথা দৈনন্দিত ব্যৱহৃত পানীৰ মূল উৎস হৈছে— পকী কুঁৰা, দমকল আৰু জান। গাঁওখনত পানীৰ প্রাকৃতিক উৎস ৪-৬ (বষা ঋতুত) মাহলৈহে উপলব্ধ।
- ◆ আন্তঃগাঁথনিগত শিক্ষা গাঁওখনত সন্তোষজনক নহয়। মাত্ৰ এখন প্রাথমিক বিদ্যালয়ৰ সুবিধাহে গাঁওখনৰ সীমাৰ ভিতৰত আছে।

৪.৪ সম্পদশালীৰ শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ

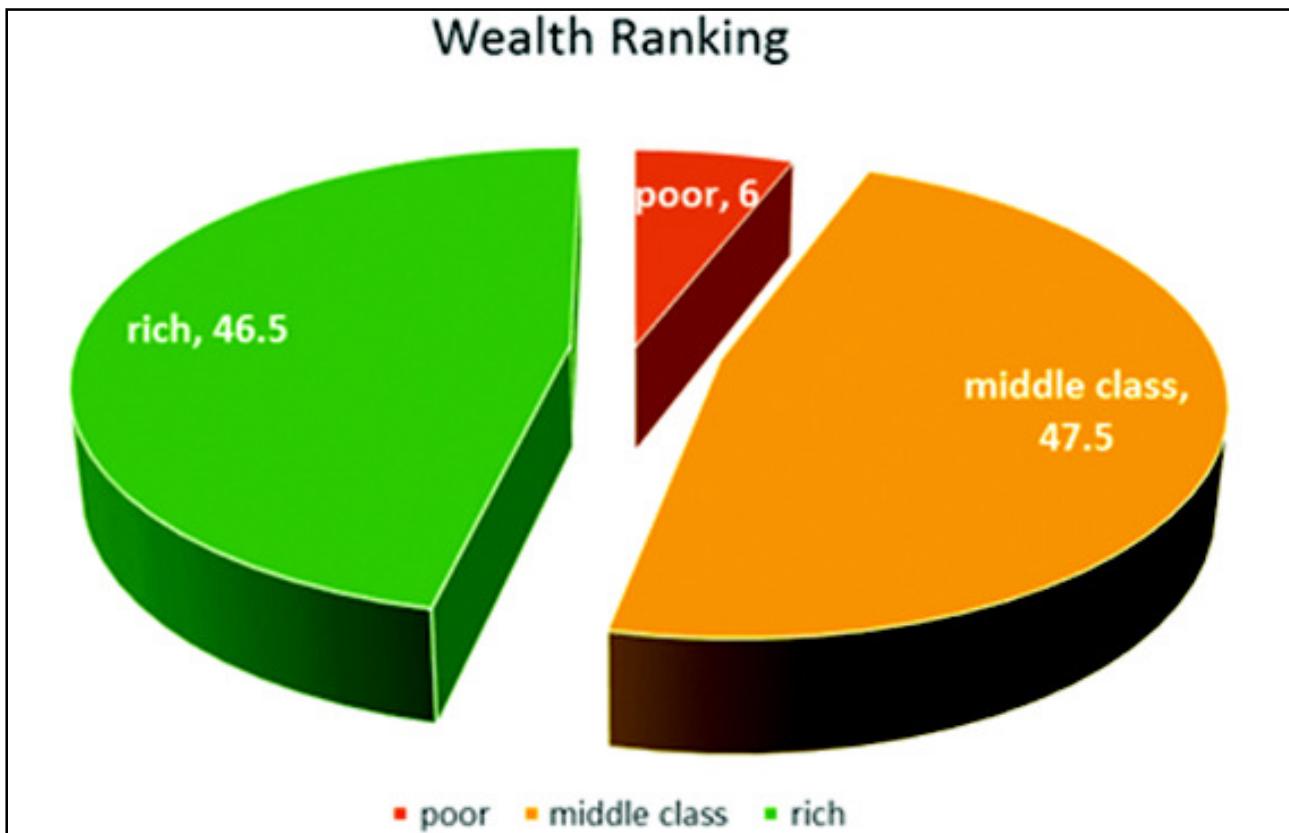
সম্পদশালী বা অৱস্থাৱান ব্যক্তি বা পৰিয়ালৰ শ্ৰেণীবদ্ধকৰণৰ বিষয়টো সমুদায়ৰ সদস্যসকলক আৱৰি লোৱা হৈছে আৰু জনসমুদায়টোৰ আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিভিন্ন দিশ পৰ্যালোচনা কৰা হৈছে। এই কাৰ্যব্যৱস্থাই স্থানীয় লোকৰ সংশ্লিষ্ট সংজ্ঞা তথা প্ৰকল্প অঁচনিৰ পৰা লাভান্বিত হোৱা লোকৰ আৰ্থ-সামাজিক শ্ৰেণীৰ বিশ্লেষণত সহায় কৰিছে আৰু ই লোকসকলৰ অৰ্থনৈতিক স্থিতি নিৰূপণ কৰিছে। তলত উল্লেখ কৰা বৈশিষ্ট্যসমূহৰ সহায়ত লোকসকলৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থাৰ শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ কৰা হয়।

(ক) গাঁইগুটীয়া ভূমি স্বত্ব

(খ) বৃত্তি

গাঁওখনৰ প্ৰায় ৬ শতাংশ লোক দুখীয়া শ্ৰেণীৰ। প্ৰায় ৪৭.৫ শতাংশ মধ্যম স্তৰৰ হিচাপে চিহ্নিত হৈছে। আনহাতে ৪৬.৫ শতাংশ লোক ধনিক শ্ৰেণীৰ। দুখীয়া লোকসকল দিন মজুৰি কৰি জীৱন নিৰ্বাহ কৰে যদিও কেতিয়াৰা তেওঁলোকে আনৰ মাটি আধিলৈ লয়। দুখীয়া লোকসকলৰো পৰ্যাপ্ত মাটি আছে।

চিত্রঃ ৩.১ : সম্পদশালীর শ্রেণীবিন্দুকরণ

৪.৫ নির্ধারিত সময়সূচীর পর্যালোচনা

তালিকা নং ৪.২ সময়সূচীর পর্যালোচনা

বছর	ঘটনাক্রম	প্রকৃতি/ধরণ
১৮৩৫	মেঘালয় বাজ্যের পৰা অহা ৫টা পরিয়ালৰে গাঁওখন স্থাপন হৈছিল। তেওঁলোক হ'ল— খেমা চাংমা, ওশুট চাংমা, ননান মাৰাক, থমাম মাৰাক, আচাৰী মাৰাক।	
১৯১৮	কীট-পতংগৰ আক্ৰমণ	
১৯৪৩	প্ৰাথমিক বিদ্যালয় স্থাপন হৈছিল	আন্তঃগাঁথনি নিৰ্মাণ
১৯৪৫	প্ৰথম চৰকাৰী চাকৰিয়াল	
১৯৫৩	প্ৰথম গিৰ্জা স্থাপন	
১৯৭১	প্ৰথম উচ্চ মাধ্যমিক উন্নীণ	
১৯৮৮	গাঁওখনত বানপানী হৈছিল	
১৯৯১	প্ৰথম বিদ্যুৎ সংযোগ	
১৯৯২	ব্যাপক হাৰত শাল গছ কৰ্তন	
২০১৩	জে এম এম চি প্ৰতিষ্ঠা	
২০১৩-১৪	প্ৰথম বৃক্ষৰোপণ	
২০১৩	জে এম এম চিটোৰ পৰা জে মাৰাকে বাস্তীয় পৰ্যায়ত ফুটবল খেলিছিল	
২০১৩, ১৫	ৰামসূৰেৰ ক্লাৰ দলে পৰ্বতৰোৱাত ফুটবল চেম্পিয়ন হৈছিল	

৪.৬ নির্ধারিত সময়সূচীৰ পর্যালোচনা

গাঁওখনৰ বিগত সময়ত গুৰুত্বপূৰ্ণ তথা কোনো ঐতিহাসিক ঘটনাবলীৰ তথ্য পর্যালোচনাৰ বাবে এই সমীক্ষা চলোৱা হয়। সমীক্ষকৰ দলটোৱে গাঁওখনৰ মূৰবী, বয়োজ্যেষ্ঠ নাগৰিক আৰু কিছুমান যুৱকৰ সৈতে আলোচনা কৰি সেই সময়ৰ পৰিস্থিতি আৰু ঘটনাক্ৰমৰ সৈতে কেনেদৰে কাৰ্যব্যৱস্থা হাতত লৈছিল তথা সেই ঘটনাক্ৰমৰ পৰা তেওঁলোকৰ জীৱনত কি কি প্ৰভাৱ পৰিছিল লগতে গাঁওখনৰ বিকাশত কি অপগতি লাভ কৰিলে, তাৰ পর্যালোচনা কৰে। আমাৰ এই পর্যালোচনাই নিম্নোক্ত তথ্যৰ বিশ্লেষণ কৰিছে।

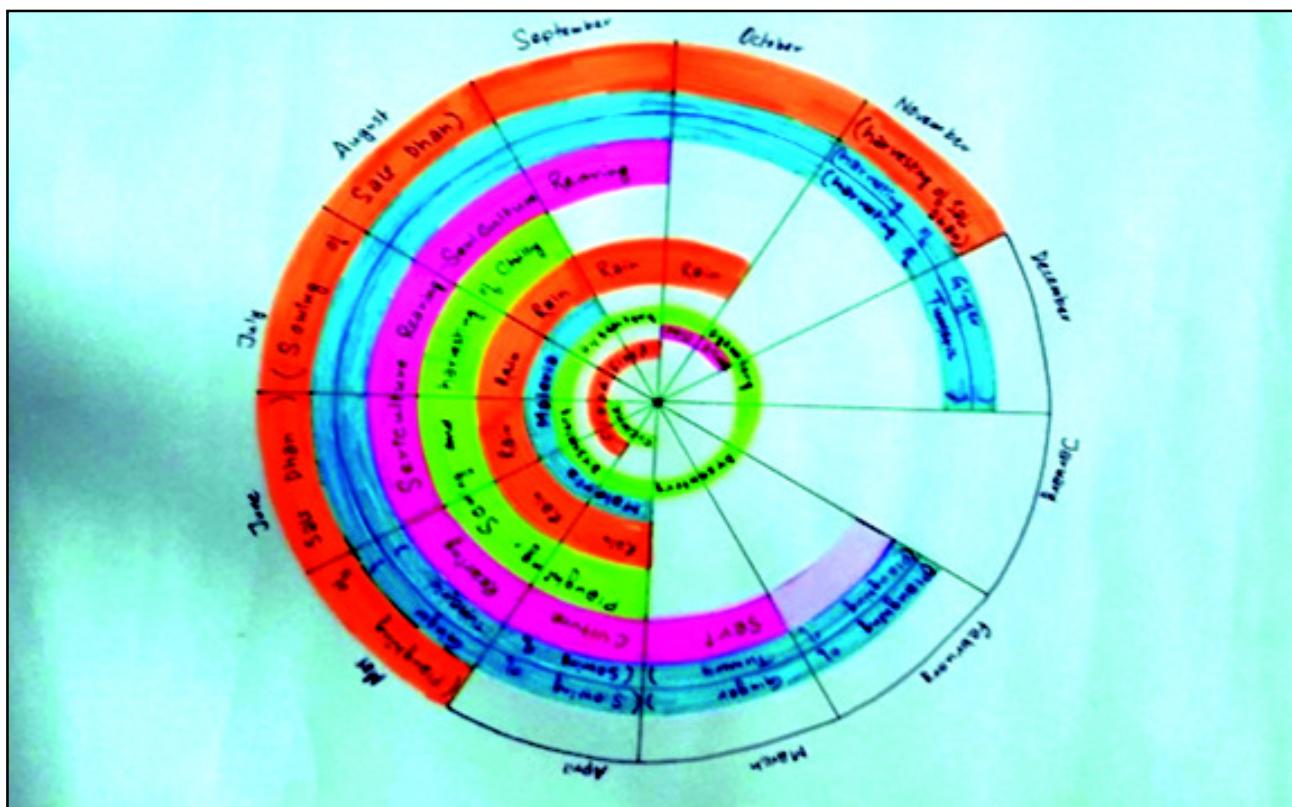
ৰামসৰোৰ গাঁওখন অঞ্চলটোৰ এখন পুৰণি গাঁও। ১৮৩৫ চনত গাঁওখন গঠন হৈছিল। গাঁওখনৰ প্ৰথম আৱাসীসকল মেঘালয়ৰ পৰা আহিছিল। ১৯১৮ চনত গাঁওখনত খেতিপথাৰ কীট-পতংগই ধৰংস কৰিছিল। ২০১৩-১৪ চনত বন বিভাগে প্ৰথমবাৰ বৃক্ষৰোপণ আঁচনি হাতত লয়। ২০১৩ চনত ৰামসৰোৰ জে এফ এম চি গঠন হয়।

৪.৭ ঝাতু সম্বন্ধীয় জীৱিকা প্ৰণালীৰ আৰ্হি প্ৰস্তুত

গাঁওখনৰ স্থানীয় লোকে ঝাতু সম্পৰ্কীয় জীৱিকা সন্দৰ্ভত যুগ্মতাই উলিওৱা তথ্যসমূহৰ পৰা সমৃদ্ধায়টোৰ ঝাতুভিত্তিক জীৱিকা আৰু সময়কালৰ প্ৰকৃত তথ্য আৰু ইয়াৰ লগত জড়িত স্পৰ্শকাতৰ বিষয়সমূহ সংগ্ৰহত সহায় কৰিছে। এইক্ষেত্ৰত সমূহীয়া আলোচনাত তথ্যৰ পুনৰীক্ষণত সহায় কৰিছে। এই ঝাতুভিত্তিক কৰ্মৰাজি বাস্তৱ পৰিস্থিতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিব গাঁওবাসীয়ে নিজৰ আৰ্থ-সামাজিক উন্নয়নৰ অগ্ৰাধিকাৰেৰে জীৱিকাৰ পাতনি মেলিছিল। অৱশ্যে ঝাতু কালৰ পৰিৱৰ্তন সম্পৰ্কত সাধাৰণ গ্ৰাফ তালিকা প্ৰস্তুত কৰিব পৰা যায়। ঝাতু কালৰ গোটেই পৰিক্ৰমাটোক বছৰটোৰ বিভিন্ন পৰিস্থিতিৰ পৰ্যালোচনাৰ বাবে এখন কেলেণ্ডাৰতো সামৰি ল'ব পৰা যায়। ঝাতু কালৰ বিভিন্ন পার্থক্যসমূহৰ ভিতৰত— বৰষুণৰ পৰিমাণ, কৃষি উৎপাদনৰ স্থিতি, শ্ৰমিকৰ চাহিদা, মজুৰিপ্ৰাপ্ত শ্ৰমিকৰ উপলব্ধতা, শ্ৰমিকৰ পৰিব্ৰাজন ঘটা, ৰোগৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱ ঘটা, ব্যয়ৰ পৰিমাণ ইত্যাদি সামৰি ল'ব পৰা যায়। একেদৰে গাঁওখনৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ আৰ্থ-সামাজিক-সাংস্কৃতিক সময় যেনে— উৎসৰ আদিও ৰেখাচিত্ৰত অংকন কৰিব পৰা যায়।

ঝাতুজনিত এই আৰ্হিত ঘাইকে বিভিন্ন কৃষিজাত বৈশিষ্ট্যক সামৰি লোৱা হয়। এই আৰ্হি প্ৰস্তুতৰ সময়ত আমি বিভিন্ন কৃষিজাত কৰ্মৰ সময়ক সামৰি লৈছোঁ। যাৰ ভিতৰত বছৰটোৰ বিভিন্ন খেতিৰ বীজ ৰোপণ, কটা সময় আৰু ফচল চপোৱা সময়ক সামৰি লোৱা হয়। এই ঝাতুজনিত আৰ্হিব পৰা দেখা গৈছে যে গাঁওখনত মূলতঃ খেতি হিচাপে শালিধান, সৰিয়হ, মৰাপাট, তামোল, আদা, মাকে আদি উৎপাদিত হয়।

তালিকা নং ৩.৪ খন্তুজনিত খেতির (কর্মবাজি) ধৰণ

তালিকা নং ৩.৪ খন্তুজনিত খেতির (কর্মবাজি) ধৰণ

শ্রেণী	কর্মবাজির সময়			
কর্মবাজির সময়		বীজ বোগপণ	ফচল	শস্য চপোরা
	শালিধান	মে'-জুন	জুলাই-আগস্ট	অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ
	তামোল	মে'-জুন	জানুৱাৰী-ফেব্ৰুৱাৰী	জুলাই-ডিচেম্বৰ
	সবিয়হ	অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ	অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ	জানুৱাৰী-ফেব্ৰুৱাৰী
	আদা	ফেব্ৰুৱাৰী-মার্চ		আগস্ট-ছেপ্টেম্বৰ
	হালধি	ফেব্ৰুৱাৰী-মার্চ		আগস্ট-ছেপ্টেম্বৰ
	ৰেচম	মার্চ-এপ্ৰিল		জুলাই
	জালকীয়া	এপ্ৰিল-মে'		আগস্ট-ছেপ্টেম্বৰ
অন্যান্য কাম	বয়ন			
	পঞ্চপালন			
	দিন মজুৰি			
	দোকানী			গোটেই বছৰজুৰি
	বাজমিস্ত্ৰী			
	বিজুলী বাতিৰ কাম			
	চিলাই কাম			

তালিকা নং ৪.৪ কক্ষকক্ষকক্ষকক্ষকক্ষকক্ষ

	জুন	জুলাই	আগস্ট	সেপ্টেম্বর	অক্টোবর	নভেম্বর	ডিসেম্বর
বৰষুণ							
ডিচেণ্টী							
মেলেৰিয়া							
বানপানী							
ধুমুহা							
পতংগৰ আক্ৰমণ							

 ক্ষতিগ্রস্ত মাহ

শিকনি :

- ◆ অক্টোবৰ-মার্চ মাহত পানীৰ উপলব্ধতা কম হোৱা বাবে এই সময়ছোৱাত কৃষিৰ উৎপাদন তেনেই সীমিত।
- ◆ পানীৰ উপলব্ধতা কম হোৱা বাবে পথাৰসমূহ বিক্ষেপণ হৈ থাকে।
- ◆ অঞ্চলটোত ডায়েৰীয়া, ডিচেণ্টীত গোটেই বছৰজুৰি আৱাসীসকলে ভুগিবলগীয়া হয়। অনাময় ব্যৱস্থা নথকা বাবে ই এটা অন্যতম কাৰণ।
- ◆ মে'ৰ পৰা আগষ্ট মাহলৈ অঞ্চলটোত বানপানীৰ সৃষ্টি হয়। ভূটান পাহাৰত হোৱা বৰষুণেও বানপানীৰ সৃষ্টি কৰে।

PRIORITY RANKING: EPA AND LIVELIHOOD FOR RAM SAROVAR BALSAFRI JFMC

LIVELIHOOD ACTIVITIES:

Livelihood Activities	Weaving (A)	Farm Grown (B)	Livestock Rearing (C)	Free-fishing (D)	Dairying (E)	Tailor sewing (F)	Crafts (G)	Campeting (H)	Masonry Works (I)	Rank
Weaving (A)	X	B	C	A	A	A	A	A	A	6+
Silky Silk Spinning (B)	X	X	B	B	E	B	G	H	B	5
Livestock Rearing (C)	X	X	X	D	C	C	C	C	C	6
Textile/cotton (D)	X	X	X	X	E	D	G	D	D	4+
Dairying (E)	X	X	X	X	X	I	E	E	E	5+
Tailoring (F)	Y	X	X	X	X	X	G	H	F	1
Cane & Bamboo (G)	X	X	X	X	X	X	X	G	I	4
Campeting (H)	X	X	X	X	X	X	X	X	H	3
Masonry (I)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	2

EPA ACTIVITY:

EPA Activity	Road	Tube well	Stay Arched	Community Halls	Dam	Forest	Forest	Market	Sanitation	Marks	Rank
Road	X	A	A	A	A	A	A	A	A	8	1
Tube well	X	X	C	D	E	B	B	B	B	4	5
Stay Arched	X	X	X	D	E	C	C	C	C	5	4
Community Halls	X	X	X	X	D	D	D	D	D	7	2
Dam	X	X	X	X	X	E	E	E	E	6	3
Community Center	X	X	X	X	X	X	G	H	F	1	8
JFMC office	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3	6
Market Shed	X	V	X	X	X	X	X	X	X	2	7
Sanitation	X	V	X	X	X	X	X	X	X	0	9

Signature:

1. Parves sareb
2. Pelon mone

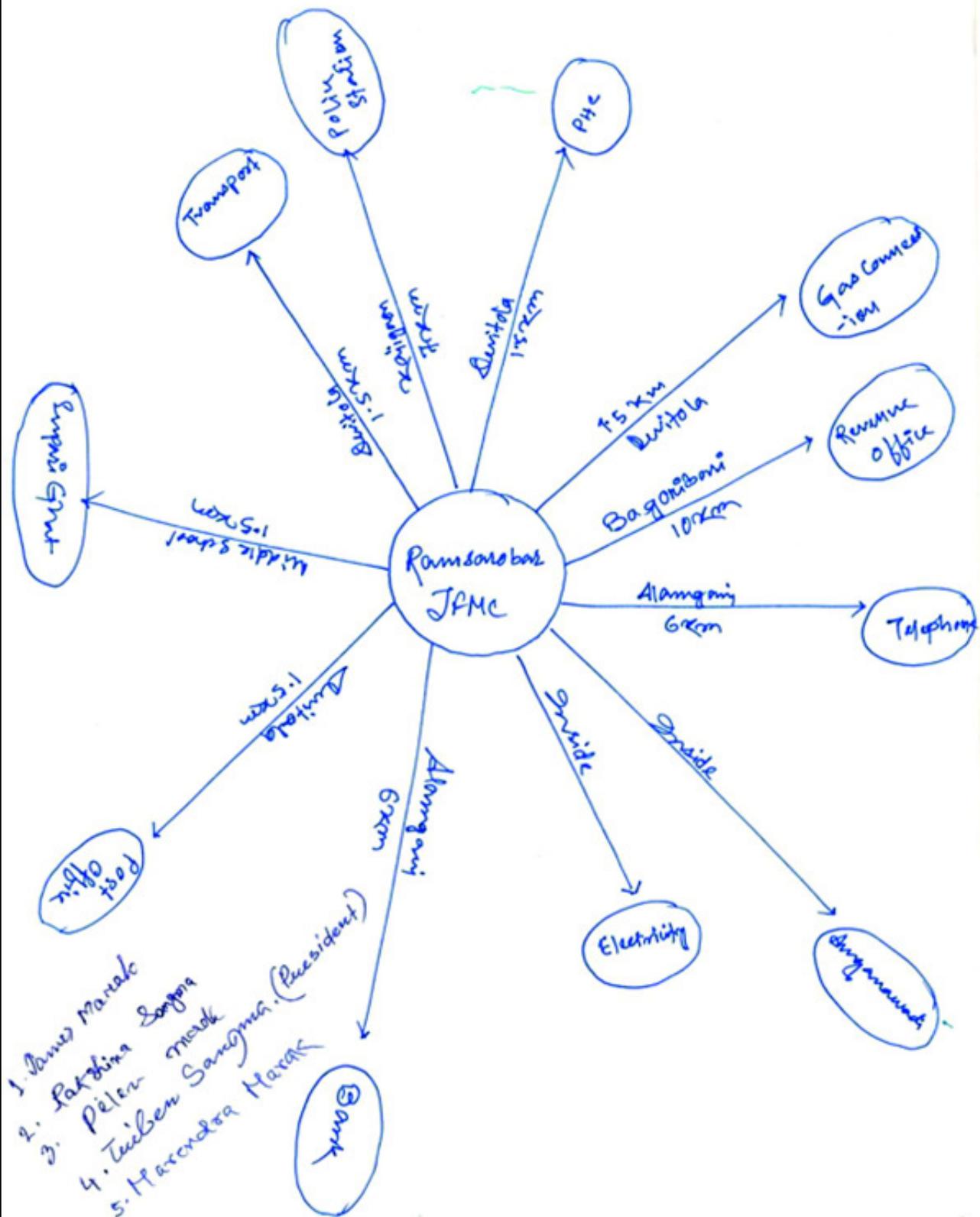
3. Rakshine Dangra
4. Tejben Sangma (President)
5. Manendre Marak
C.

Ven Diagram of Ramsarobor JFMC

- James Marak
1. Ratkhina Sangha
2. Pclcm mowz.
3. Tuihna Sangha
(President)
5. Maronotra Marak

Chappatti Diagram of Ramsarbar JfMC

সামাজিক মানচিত্র

সামাজিক মানচিত্র সম্পূর্ণ করার মুহূর্ত

গাঁওবাসীৰ সৈতে

বৃক্ষৰোপণ এলেকাত সদস্যসকলৰ সৈতে

RECORD 7 : MEMBERSHIP REGISTER

Name of JFMC *Bansberbar*
 Division *Volt* Range *SP Kok*

Beat *SK Beat, Kok* JFMC Code

Sr. No.	Name	Father's / Husband's name	Age	Male / Female	Education	SC/ST / BC/OBC
1	<i>Tibem Changra</i>		42	M	H.S	ST
2	<i>Jameh Marak</i>		43	M	IX	ST
3	<i>Nimithson Marak</i>		45	M	H.SLC	ST
4	<i>Mamenda Marak</i>		41	M	VIII	ST
5						

অতিরিক্ত সূচী— ৬ (বেকর্ড- ১)

আর্থ-সামাজিক স্থিতি

তালিকা নং- ৩.১ : গাঁৰৰ মূল তথ্য

বন সংমগ্রলোক নাম : কোকৰাবাৰ

ফৰেষ্ট ৰেঞ্জৰ নাম : হাল্টুগাঁও

তালিকা নং- ৩.১ : জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

ক্রমিক নং	জে এফ এম প্রে জে	প্রতিষ্ঠা কৰা কৰা সংখ্যা	সংগঠিত নাম	সম্পদকৰণ নাম	গৃহ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰ	বৰঙ্গনি পৰিয়াল/প্রতি বাণিজ্যিক	সামাজিক ব্যবহাৰ হৈছে/নাই	বিশেষ গুপৰত গুপৰত মন্তব্য	গুৱাখন অৰ্থ সংকলন- শ্বেতা বিভাগ (%)
১	ৰামসুৰোৰ	২০০৯	১০	ত্ৰিবেন চাঁমা	ৰঞ্জিত সূৰ				

তালিকা নং- ৩.২ : জনগাঁথনি

তালিকা নং- ৩.২ : জনগাঁথনি

ক্রমিক নং	গাঁৰৰ নাম	আৱাসৰ সংখ্যা	জনসংখ্যা			লিঙ্গ অনুপাত প্ৰতি ১০০০ পুৰুষৰ বিপৰীতে	আৱাসৰ গড় ব্যক্তিৰ সংখ্যা
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা		
১	ৰামসুৰোৰ	৮০	৩৬৬	২০৬	১৬০	৭৭৬.৬৯	৪.৫৬

উৎস : ক্ষেত্ৰ সমীক্ষাৰ প্রতিবেদন

তালিকা- ৩.৩ : ভূমি স্বত্ত্বাধিকাৰীৰ তথ্যৰ ভিত্তিত গাঁৰৰ কৃষকৰ শ্ৰেণী বিভক্তিকৰণ

তালিকা- ৩.৩ : ভূমি স্বত্ত্বাধিকাৰীৰ তথ্যৰ ভিত্তিত গাঁৰৰ কৃষকৰ শ্ৰেণী বিভক্তিকৰণ

ক্রমিক নং	গাঁৰৰ নাম	ভূমি স্বত্ত্বাধিকাৰ হিচাপত কৃষকৰ বৰ্ণনা				
		বহল পৰিসৰৰ খেতিয়ক > ১০ হেক্টৰ	ক্ষুদ্ৰ খেতিয়ক ২০ পৰা ১০ হেক্টৰ	সাধাৰণ খেতিয়কৰ পৰিয়াল < ২ হেক্টৰ	ভূমিহীন	সৰ্বমুঠ
১	ৰামসুৰোৰ	০	৬	৬৪	১০	৮০

তালিকা- ৩.৪ : পশুধনৰ সংখ্যা

তালিকা- ৩.৪ : জে এফ এম চিৰ পশুধনৰ সংখ্যা

ক্রমিক নং	গাঁৰৰ নাম	গাঁৰৰ পশুধনৰ সংখ্যা							
		গৰু	ম'হ	ছাগলী	হাঁহ	বলধ	কুকুৰা	গাহৰি	মুঠ
১	ৰামসুৰোৰ	২৪৪	—	৩৭	১৯৬	—	৩৪	১৯৬	৮৪১

তালিকা- ৩.৫ : গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি

ক্রমিক নং	আন্তঃগাঁথনি	স্থান	গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব
১	বিদুৎ	গাঁৱৰ ভিতৰতে	
২	ৰন্ধন গেছৰ সংযোগ	দেৱীটোলা	১.৫ কিঃমিঃ
৩	যাতায়াত ব্যৱস্থা	দেৱীটোলা	১.৫ কিঃমিঃ
৪	জনস্বাস্থ্য কাৰিকৰী	দেৱীটোলা	১.৫ কিঃমিঃ
৫	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	গাঁৱৰ ভিতৰতে	
৬	মজলীয়া বিদ্যালয়	চুপাৰিঘাট	১.৫ কিঃমিঃ
৭	ডাকঘৰ	দেৱীটোলা	১.৫ কিঃমিঃ
৮	বেংক	আলমগঞ্জ	৬ কিঃমিঃ
৯	অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	গাঁৱৰ ভিতৰতে	
১০	টেলিফোন	আলমগঞ্জ	৬ কিঃমিঃ
১১	ৰাজহ কাৰ্যালয়	বগৰীবাৰী	১০ কিঃমিঃ
১২	আৰক্ষী থানা	কাজীগাঁও	৭ কিঃমিঃ
১৩	ফৰেষ্ট বীট অফিচ	কোকৰাবাৰ	৫০ কিঃমিঃ
১৪	বাছৰ সুবিধা	চুপাৰিঘাট	১.৫ কিঃমিঃ
১৫	বেল স্টেচন	কোকৰাবাৰ	৫০ কিঃমিঃ
১৬	জিলা সদৰ	আলমগঞ্জ	২ কিঃমিঃ

তালিকা- ৩.৬ : কৃষি শস্য

তালিকা- ৩.৬ : কৃষি শস্যৰ ধৰণ

শস্যৰ নাম	মাটিকালি (হেক্টেৰ)
ধান খেতি	১৫.৮
তৈল বীজ	২
শাক-পাচলি	১
ফলমূল	১
মচলা	.২

তালিকা নং- ৩.৭ : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিত শস্য উৎপাদনৰ প্রতিচ্ছবি

তালিকা- ৩.৭ : ৰামসৰোবৰ জে এফ এম চিত শস্য উৎপাদনৰ প্রতিচ্ছবি

শস্যৰ ধৰণ	মুঠ উৎপাদন আনুমানিক (কুইটল)	খেতি কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদন (কুইটল/প্রতি হেক্টের)	কৃষি উৎপাদনৰ মাটি এলেকা (হেক্টের)
ধানখেতি	৩৩৪	৭৫	২১	১৫.৮
তেল বীজ	৩	৮	১.২-১.৫	২
শাক-পাচলি	১	৮৫	.৫-১	১
ফলমূল	১	৮৫	.৫-১	১
মচলা	.৭৫	৮৫	১-১.৫	০.৫

তালিকা নং- ৩.৮ : পশুখাদ্যৰ উপলব্ধতা

তালিকা নং— ৩.৮ : জে এফ এম চিৰ অধীনত উপলব্ধ পশুখাদ্য

খাদ্যৰ ধৰণ	১ৰ পৰা ৩ মাহ	৩ৰ পৰা ৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যৰ অৱশিষ্ট	✓		
গছৰ পাত		✓	
ঝাঁহ-বন			✓
সেউজীয়া খাদ্য			✓
বনাঞ্চলৰ ঘাঁহনি			✓

তালিকা নং- ৩.৯ : খাদ্যৰ উপলব্ধতা (আৱাসীৰ)

তালিকা- ৩.৯ : খাদ্যৰ উপলব্ধতা (আৱাসীৰ)

ক্ৰয় কৰাৰ বাবে	অৱস্থান	গাঁৰৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃমিঃ)
ৰেচনৰ দোকান	আলমগঞ্জ	৬ কিঃমিঃ
সাম্প্রাহিক বজাৰ	আলমগঞ্জ	৬ কিঃমিঃ
প্ৰধান বজাৰ	আলমগঞ্জ	৬ কিঃমিঃ
বন নিগমৰ বিক্ৰী কেন্দ্ৰ	নাই	—
টেঙু পট্টা পি এইচ এ ডি	নাই	—
মাছ বজাৰ	নাই	—
ওষধি গছ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	নাই	—
বন নিগমৰ ওষধি গছ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	নাই	—

তালিকা নং- ৩.১০ : জলসম্পদের সুবিধা

তালিকা নং- ৩.১০ত গাঁওখনত উপলব্ধ জলসম্পদের সুবিধার বিবরণ

জলসম্পদ	সংখ্যা	পানীর উপলব্ধতা	ব্যবহার
অস্থায়ী বান	—	—	—
দমকল (আরাসীৰ)	৪৩	সকলো সময়ত উপলব্ধ	ঘরো ব্যবহার
নদী	—	—	—
ৰাজহৰা পকী কুঁৰা	১	গোটেই বছৰ	খোৱাপানী
জলাশয়	১	গোটেই বছৰ	জলসিঞ্চন

তালিকা নং- ৩.১১ : ইঞ্চনৰ ব্যবহার

তালিকা নং- ৩.১১ জে এফ এম চিত উপলব্ধ ইঞ্চনৰ ব্যবহারৰ সুবিধাৰ বিবরণ

ইঞ্চনৰ ধৰণ	নিৰ্ভৰশীল আৱাসগৃহৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰ হ'বলগীয়া মাহৰ সংখ্যা	সংগ্ৰহৰ উৎস (স্থানীয়ভাৱে, গাঁৰত, বনাখ়েলত, অন্যান্য)	প্ৰধান/বিকল্প ব্যবহার
কাঠ খৰি	৮০	১২	বনাখ়েল	প্ৰাথমিক ব্যবহার
কেৰাচিন	৫০	১২	বজাৰ	বিকল্প ব্যবহার
গোৰৰ গেছ	নাই			
এল পি জি	৩৫	১২	বজাৰ	প্ৰাথমিক ব্যবহার
বৈদ্যুতিক হিটাৰ	৭৬	—	—	—

সহকাৰী তালিকা

(১) শিক্ষিতৰ হাৰ

তালিকা নং- ৩.১২ত প্ৰকল্প এলেকাত শিক্ষিত লোকৰ স্থিতি

ক্রমিক নং	গাঁৰৰ নাম	আৱাসৰ সংখ্যা	মুঠ জলসংখ্যা	মুঠ শিক্ষিত	শিক্ষিতৰ হাৰ (শতাংশ)
১	ৰামসৰোবৰ	৮০	৩৬৬	২৩৩	৬৪.৫৬

ক্ষেত্ৰভিত্তিক অধ্যয়ন

(২) শিক্ষিতৰ স্থিতি

ক্রমিক নং	ধৰণ	শতাংশৰ হাৰ
১	অশিক্ষিত	৩৫.৪৪
২	বিদ্যালয় পৰ্যায়লৈ	৪৪.২০
৩	কলেজ পৰ্যায়লৈ	২০.৩৮

(৩) মানৰ সম্পদ

তালিকা নং- ৩.৩ মানৰ সম্পদৰ স্থিতি

ক্রমিক নং	গাঁৰৰ নাম	মানৰ সম্পদৰ স্থিতি				
		চাকৰি	খেতিয়ক	পশুপালন	বাণিজ্য	দিন হাজিৰা
১	ৰামসৰোবৰ	৮.৮৯ শতাংশ	৯০ শতাংশ	৪০ শতাংশ	৫ শতাংশ	১০ শতাংশ

৪ আয়ৰ উৎস আৰু স্থিতি

অঞ্চলটোৱ প্ৰায়ভাগ লোকেই উপন্ত খেতিৱক আৰু তেওঁলোকৰ বাৰ্ষিক আয়ৰ পৰিমাণ ১০০০০০ পৰা ১৫০০০ টকা।
জনসমুদায়টোৱ লোকসকলে প্ৰধানতঃ কৃষি, উদ্যান শস্য আৰু পশুপালনত ব্যস্ত থাকে।

ৰেকড়-২

জীৱিকাৰ সুযোগ পৰ্যালোচনা

তালিকা নং— ১২ কৃষি আৰু উদ্যান

তালিকা নং— ১২ত কৃষি আৰু উদ্যান ক্ষেত্ৰৰ তথ্যৰ বিৱৰণ

সীমাবদ্ধতা	কাৰণ	সুযোগ	কাৰ্য আঁচনি
ন্যূনতম উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ◆ পৰম্পৰাগত কৃষি পদ্ধতি ◆ বাৰ্ষিক কেৱল এটা খেতিহে কৰা হয় (শালি ধান) ◆ নগণ্যতম সাৰ আৰু কীট-পতংগ নাশক ব্যৱহাৰ ◆ জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থাহীনতা ◆ কৃষিগত আন্তঃগাঁথনিৰ অভাৱ, আধুনিক যন্ত্ৰপাতি, যেনে— পাৰাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ অভাৱ। ◆ উচ্চ উৎপাদনমুখী বীজৰ অব্যৱহাৰ 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ উপযুক্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰিত কীটনাশকৰ ব্যৱহাৰ। ◆ নতুন তথা আধুনিক প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰ। ◆ সু-সংবন্ধ প্ৰশিক্ষণ আঁচনিৰ কাৰ্যকৰীকৰণ। পৰম্পৰাগত কৃষি কৌশলত গাঁওবাসীৰ দক্ষতা আছে যদিও নতুন কৰ্মদক্ষতাৰ আৱশ্যকতা সময়ৰ আহুন। ◆ উচ্চ উৎপাদনমুখী বীজত ব্যৱহাৰৰ বাবে কাৰ্য আঁচনি। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ট্ৰেক্টৰ চালনৰ প্ৰশিক্ষণ। ◆ কৃষি বিকাশৰ বাবে দক্ষতা বৃদ্ধিৰ কাৰ্য আঁচনি। ◆ উচ্চ উৎপাদনমুখী শস্যৰ বাবে সাৰ, কীটনাশক ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ।
গুদাম আৰু উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ◆ উমেহতীয়া গুদামৰ অভাৱ। ◆ বিদ্যুতৰ অভাৱত শীতল পণ্যাগাৰৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ বিক্ৰী নোহোৱা সামগ্ৰী নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে সংৰক্ষিত কৰাৰ সুবিধা। ◆ চাহিদা বৃদ্ধি পোৱালৈকে উৎপাদিত সামগ্ৰী সংৰক্ষিত কৰি বাখিব পাৰে। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ আধুনিক টোপোলা নিৰ্মাণ। ◆ সৰবৰাহ আৰু বিতৰণ।
বেচা-কিনা	<ul style="list-style-type: none"> ◆ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ সৰবৰাহৰ বাবে যাতায়াত ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ◆ বজাৰৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষ যোগাযোগৰ অভাৱ, মধ্যভোগীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। ◆ বজাৰ বিপণনৰ বাবে জ্ঞানৰ অভাৱ, পৰম্পৰাগত বিক্ৰী ব্যৱস্থাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ সামগ্ৰী সৰবৰাহৰ সুবিধাজনক যাতায়াত ব্যৱস্থাই ওচৰৰ বজাৰলৈ সামগ্ৰী কঢ়িওৱাত কৃষকক সহায় কৰে। ◆ মধ্যভোগীক আঁতৰ কৰিব পাৰিলৈ বজাৰত অধিক মূল্য লাভ কৰিব পাৰে। ◆ সাম্প্ৰতিক বজাৰৰ পৰিস্থিতি আৰু বজাৰ মূল্যৰ বিষয়ে জ্ঞান আহৰণ কৰিব পাৰে। ◆ অসম আৰু পশ্চিমবঙ্গৰ সীমান্তৰত্তী এলেকাত যিহেতু জে এফ এম চি অৱস্থিত, সেয়েহে কৃষকে তেওঁলোকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰী অন্য বাজ্যতো বিক্ৰী কৰিব পাৰে। একেদৰে চুবুৰীয়া বাস্তু ভূটান অঞ্চলটোৱ পৰা অধিক দূৰত্বত নহয়। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ব্ৰেতা-বিব্ৰেতাৰ মিলন বা বৈঠক।

তালিকা নং— ১৩

পশ্চিম

সীমাবদ্ধতা	কারণ	সুযোগ	কার্য আঁচনি
চৰণীয়া পথাবৰ অভাৱ	◆ প্ৰযোজ্য নহয়।	—	—
পশ্চি খাদ্যৰ উপলব্ধতা	◆ দুৰ্বল বিভীষণ অৱস্থাৰ বাবে বজাৰৰ পৰা পশ্চি খাদ্য ক্ৰয় কৰাত অপাৰগ। ◆ গচ্ছপাত, বনলতা আৰু শস্যৰ অৱশিষ্ট অংশ কেৰল ৩ৰ পৰা ৬ মাহলৈ উপলব্ধ। গোটেই বছৰজুৰি সেউজীয়া পশ্চিমাদ্য পাৰলৈ নাই।	◆ পশ্চিমালনৰ দ্বাৰা অধিক আয়ৰ সুবিধা। ◆ গাঁওবাসীয়ে সহজলভ্যভাৱে পশ্চিমাদ্য লাভ কৰিলে বৈকল্পিক জীৱিকা হিচাপে ল'ব পাৰে।	
পশ্চি চিকিৎসাৰ সুবিধা	◆ কোনো পশ্চি চিকিৎসা কেন্দ্ৰ নাই। ◆ পশ্চিমালনৰ বাবে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ।	◆ বেমাৰ নিয়ন্ত্ৰণ। ◆ গাইগৰু বা পশ্চিমৰ জীৱনকাল বৃদ্ধি। ◆ এনে ব্যৱস্থাই গাঁওবাসীৰ মাজত সজাগতা বৃদ্ধিৰ লগতে পশ্চিমালনত উদগানি যোগাব।	
দুঁফ উৎপাদন	◆ পশ্চিমাদ্যৰ অভাৱ। ◆ দুঁফ উৎপাদনৰ বাবে পশ্চিমালনৰ বৈজ্ঞানিক জ্ঞানৰ অভাৱ।	◆ দুঁফ উৎপাদনৰ বাবে প্ৰযোজনীয় প্ৰশিক্ষণ গ্ৰহণে দুঁফ উৎপাদনৰ দক্ষতা বৃদ্ধি কৰিব। ◆ দুঁফ উৎপাদন বৃদ্ধি কৰিবলৈ ওপৰথিও ‘মিল্ক বুষ্টাৰ, মিল্ক প্লাছ’ আদিৰ দৰে দ্ৰব্যৰ ব্যৱহাৰ।	
গাঁথীৰৰ বজাৰ	◆ গাঁথীৰৰ প্ৰত্যক্ষ বজাৰৰ বাবে যোগাযোগৰ অভাৱ। ◆ দুঁফ উৎপাদিত বিভিন্ন সামগ্ৰীৰ চাহিদাৰ বিষয়ে অজ্ঞতা।	◆ কোকৰাবাৰ জিলা মুখ্যালয় আৰু চুবুৰীয়া বাজ্য পশ্চিমবংগ যিহেতু জে এফ এম চিৰ পৰা যথেষ্ট দূৰত, সেয়ে গাঁথীৰৰ বজাৰত প্ৰচুৰ চাহিদা দেখা যায়।	

তালিকা নং— ১৪ এন ড্ৰিউ এফ পি

সীমাবদ্ধতা	কারণ	সুযোগ	কার্য আঁচনি
সংগ্ৰহৰ পৰিমাণ কম	◆ কম পৰিমাণে উপলব্ধ এন ড্ৰিউ এফ পি	◆ সংৰক্ষিত উৰ্বৰ মাটি উপলব্ধ	◆ খাদ্যশস্যৰ গচ্ছ ঔষধি গচ্ছ আদি ৰোপণ
হুমকালীন সংগ্ৰহ	—	◆ সংৰক্ষিত উৰ্বৰ মাটি উপলব্ধ	—
কম মূল্য	—	—	—

মূল্য সংযোজন	<ul style="list-style-type: none"> ◆ প্রসংকৰণ উদ্যোগের অভাব ◆ প্রয়োজনীয় সম্পদের উৎসের অভাব। ◆ কারিকৰী জ্ঞানের অভাব। 	—	—
--------------	--	---	---

তালিকা নং— ১৫ বিশেষ দক্ষতা

তালিকা নং— ১৫তে হস্তান্তর বিশেষ দক্ষতার বিরুদ্ধ

সীমাবদ্ধতা	কারণ	সুযোগ	কার্য আঁচনি
কেঁচা সামগ্রীর উপলব্ধতা	<ul style="list-style-type: none"> ◆ নিকটবর্তী স্থানত কেঁচা সামগ্রীর অভাব। (বজাবর দূরত্ব ৭ কিঃমিঃ) ◆ সংগ্রহের অভাব। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ কেঁচা সামগ্রী মজুতকৰণের বাবে উমেহতীয়া স্থানের আরশ্যকতা। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ কেঁচা সামগ্রীর বাবে মজুতকৰণ বেংক স্থাপন।
উৎপাদিত সামগ্রীর গুণমান	<ul style="list-style-type: none"> ◆ উচ্চ মানবিশিষ্ট সামগ্রীর অভাব ◆ পরম্পরাগত কার্যশৈলী যন্ত্রপাতির ব্যবহার। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ নতুন বজাবর উদ্ভাবন আৰু দখলের বাবে উচ্চ মানবিশিষ্ট সামগ্রীর বিকাশ। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ আধুনিক যন্ত্রপাতির ব্যবহারের প্রশিক্ষণ। ◆ গাঁওবাসীক আধুনিক প্রযুক্তি প্রদান কৰা।
বেচা-কিনার সন্তাননীয়তা	<ul style="list-style-type: none"> ◆ নির্ধারিত মানব বজাবর অভাব ◆ মূল্য নির্ধারণের নীতির অভাব ◆ প্রতিষ্ঠানগত ত্রেতার সৈতে যোগাযোগের অভাব ◆ নতুন সামগ্রীর বিকাশের অভাব 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ নতুন উৎপাদিত সামগ্রীর বাবে বজাবর উদ্ভাবন। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ প্রতিষ্ঠানগত ত্রেতার সৈতে অধিক পরিমাণের উৎপাদিত সামগ্রী বিক্রীর ব্যবস্থা কৰা।
ঝণের সুবিধা	<ul style="list-style-type: none"> ◆ বেংক অথবা ডাকঘরের সৈতে যোগাযোগের অভাব। ◆ বেংক অথবা চৰকাৰী আঁচনি সন্দৰ্ভত জ্ঞানের অভাব। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ চৰকাৰৰ দ্বাৰা বিক্রীয় সহযোগিতা। ◆ ঝণের বাবে সুবিধা প্রদান। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ক্ষুদ্র বিনিয়োগ, সাময়িক ঝণ, কার্য সম্পাদনের বাবে মূলধনের ব্যবস্থা।
উৎপাদিত সামগ্রীর ভিন্ন ৰূপান্তরণ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ নতুন সামগ্রীর বিকাশ অথবা সামগ্রীর ভিন্ন ৰূপান্তরণের অভাব। ◆ সামগ্রীর ভিন্ন ৰূপান্তরণের বাবে ধাৰণাৰ অভাব। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ চাহিদাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সামগ্রীর বিকাশ তথা আধুনিক বজাবর আৱশ্যকতাৰ ভিত্তিত সামগ্রীর বিকাশ। 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ দক্ষতা বিকাশ আৰু নতুন সামগ্রীর বিকাশের বাবে প্রশিক্ষণ।

তালিকা নং— ১৬ **ঝণৰ সুবিধা**

সীমাবদ্ধতা	কাৰণ	সুযোগ	কাৰ্য আঁচনি
ঝণগ্ৰহণতা	◆ নাই	◆ গাঁৱৰ সমীপৰতী এলেকাত আধুনিক বিভীষণ প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।	
সুদৰ হাৰ	◆ ব্যক্তিগত ঝণদাতাৰ দ্বাৰা অধিক হাৰত সুদ গ্ৰহণ।	◆ ৰাজসাহায্যযুক্ত ঝণ ব্যৱস্থাপনা	
ঝণৰ উপলব্ধতা	◆ ক্ষতি স্বীকাৰৰ আশংকা ◆ তথ্য-পাতি সংগ্ৰহৰ বাবে জ্ঞানৰ অভাৱ।	◆ উদঙ্গনিমূলক প্ৰতিষ্ঠানৰ উদ্যোগ	
বন্ধকীৰ অসুবিধা	◆ বন্ধকীৰ বাবে সা-সম্পত্তিৰ উ পযুক্ত কাগজ-পাতিৰ অভাৱ।	◆ গাঁও এলেকাত প্ৰয়োজনীয় কাগজ-পাতিৰ বাবে পৰ্যাপ্ত সজাগতা সৃষ্টি।	

জীবিকা সৃষ্টির কার্যব্যবস্থার বাবে চিহ্নিত হিতাধিকারীর তালিকা

১. পশুধনের বাবে

Trade:	MIXED LIVESTOCK	RAMSAROBAR (MIXED LIVESTOCK)					
Location:	RAMSARABOR BOLSIRI						
Start Date	26-Aug-16						
End Date	4-Sep-16						
Master Trainer	DR. BHASKAR JYOTI DAS						
SL.NO	Name of Participants	Guardian Name	Address	Qualification	Age	Gender	Category
1	MOHILA MARAK	LT JOGENDRA SANGMA	RAMSARABOR BOLSIRI	CLASS VII	35	F	ST
2	ERINA SANGMA	PUARAM MARAK	RAMSARABOR BOLSIRI	CLASS X	35	F	ST
3	MARENDR A MARAK	LT JOGENDRA SANGMA	RAMSARABOR BOLSIRI	HSLC PASS	45	M	ST
4	REKHA MARAK	LT JOGENDRA SANGMA	RAMSARABOR BOLSIRI	CLASS IX	28	F	ST
5	JOYA MARAK	LT JOGENDRA SANGMA	RAMSARABOR BOLSIRI	CLASS IX	36	F	ST
6	PUTTAM SANGMA	LT. KOHINDRA SANGMA	RAMSARABOR BOLSIRI		28	M	ST
7	NIMITSON MARAK	LT. JENGWAN SANGMA	RAMSARABOR BOLSIRI		53	M	ST
8	JAMES MARAK	LT . DEVENDRA SANGMA	RAMSARABOR BOLSIRI		48	M	ST
9	PHILLENDRA MARAK	NP	RAMSARABOR BOLSIRI		54	M	ST
10	TARAMONI SANGMA	LT. THUBIN MARAK	RAMSARABOR BOLSIRI		32	F	ST

Ranjit Singh
Member Secretary
Ramsarabar Bolsiri JFMC

২. অলংকৃতকরণ প্রস্তুতি

SL No.	Forest Division	JFMC	Skill (trade)	Start Date	End Date	Master Trainer (Name, Organization)	Participant	Guardian	Qualification	Age	Gender	Category
1	Kokrajhar SF	RamsarabarB olsiri	Apparel and Made-up Making	26-Oct-16	24-Nov-16	Pooli Barman, Dimp S. Barooah	KWNCHWK RABHA	MANENDRA RABHA	X	18	M	ST
2	Kokrajhar SF	RamsarabarB olsiri	Apparel and Made-up Making	26-Oct-16	24-Nov-16	Pooli Barman, Dimp S. Barooah	JONA KR RABHA	SARBANJIT RABHA	HSLC	23	M	ST

Divisional Forest Officer
Field Implementation Unit
S.F. Division, Kokrajhar

Divisional Forest Officer
Field Implementation Unit
S.F. Division, Kokrajhar